

16
aprilie 2025

Școala Noastră

Editorial

- Libertatea, trăită ca
dar dumnezeiesc!

Arta pe hartă

- Precum în cer, și pe pământ
- *Libertas – homo ludens et
perfectio animae*

Gând din comunitate

- Tânăr fiind eu liber
mă credeam
- Libertatea de a vorbi

ZoomZet

- Timp pentru libertate!

Cuprins 16

aprilie 2025

Editorial

2 | Libertatea, trăită ca dar dumnezeiesc!

Arta pe hartă

4 | Scări către cer – Cuvânt de însoțire

6 | *Precum în cer, și pe pământ*

8 | Filosofia libertății

11 | *Libertas – homo ludens et perfectio animae*

14 | Poveste din colonia fagilor înstrăinați

17 | Libertate, libertate politică, libertate economică

19 | Cununi de mame

23 | Avem grijă unii de alții

Cu bună știință

24 | Electron în grad de libertate

Munca și sensul vieții

26 | Povești istorice despre libertate – interviu cu istoricul Georgeta Filitti

Gând din comunitate

30 | Tânăr fiind eu liber mă credeam

32 | Libertatea de a vorbi

ZoomZet

35 | Timp pentru libertate!

37 | Idealul care eliberează

38 | Lăcaș de stat pe loc

40 | Eliberare

42 | Exerciții de libertate

48 | *Dis-moi dix mots pour la planète*

50 | Libertate în vers alb

54 | Libertate în cântec de harpă

55 | La pas cu *Junimea!*

58 | O zi de iarnă în București

62 | Galeria de artă LTSTI

Libertatea, trăită ca dar dumnezeiesc!

EDITORIAL

Preot prof. dr. Vasile Gavrilă

Una din dimensiunile cele mai importante ale existenței umane este faptul că omul este persoană; și persoana, după chipul lui Dumnezeu, este liberă, rațională și capabilă de iubire. Când Dumnezeu l-a creat pe om, nu a creat un robot, pe care să-l programeze pentru un parcurs – ca să apelez la un limbaj și o cultură a oamenilor în care mă exprim – ci a creat o persoană, adică o ființă orientată către ceva: către Creatorul său și către un scop, un țel suprem: desăvârșirea sau îndumnezeirea proprie și a celorlalte persoane. Omul nu a fost și nu este nici predestinat, ci doar chemat, invitat la o existență supremă, liber să aleagă, să urmeze chemarea sau să o refuze.

Afirmația că **Dumnezeu este ceea ce vrea și vrea să fie ceea ce este** reprezintă una dintre cele mai precise, în același timp, forme de exprimare a desăvârșirii sau perfecțiunii lui Dumnezeu, a desăvârșirii armoniei în propria Ființă; ceea ce înseamnă că Dumnezeu este absolut liber, pentru că ființa Dumnezeiască **este prin Sine Însăși**; nu este determinată de o cauză externă.

Omul nu are această calitate, de a fi liber absolut, pentru că este creat, este o *creatură*, însă este liber și poate spori în libertate, către libertatea absolută, **supunându-se voii divine**, adică intrând în libertatea absolută a lui Dumnezeu, în Adevărul Dumnezeiesc.

Omul își pierde sau își limitează libertatea ieșind din Adevăr, ieșind din Libertatea Divină, de aceea întoarcerea **la și în** Adevăr îl face din nou liber. Mântuitorul – Fiul lui Dumnezeu Întrupat – ne spune că *Adevărul ne face liberi* (Ioan 8, 30), de aceea libertatea este darul suprem al vieții, pentru

că libertatea este condiție a cunoașterii și a descoperirii lui Dumnezeu, iar cunoașterea lui Dumnezeu este viață, este viața adevărată, este viața veșnică (Ioan 7, 3). Libertatea autentică adică starea în care omul „se mișcă liber în voia lui Dumnezeu” este cea mai înaltă demnitate a existenței umane, e demnitatea de cunună a creației.

Când omul îl pierde pe Dumnezeu, își pierde libertatea și devine rob sau ocnaș; ocna este locul în care omul lovește cu ciocanul sau cu târnăcopul, pur și simplu fără sens. Pentru a fi liber nu se cer condiții sociale, condiții materiale sau conjuncturi socio-politice, nici cele mai elementare condiții fizice de viață; se cere o stare lăuntrică de libertate spirituală. Uneori chiar persecuțiile fizice, închisoarea sau martirajul au fost tocmai expresia libertății persoanei oprite, în numele Adevărului. Prigoana, bătaie, frigul sau înfometarea și, în ultimă instanță, uciderea unei persoane care-și exprimă crezul divin sunt dovada faptului că nu i s-a putut anihila libertatea; dimpotrivă, toate acestea au constituit dovada libertății în spirit.

Așa se explică faptul că cei care se întorceau din închisorile comuniste, „în libertate” erau izbiți de neantul în care părea că se afla lumea, o existență care se degrada pentru că viața lumii nu era ancorată într-o viață adevărată, autentică. Adevărul pentru **om este ceva ce face din el om**, iar viața fără Dumnezeu ar fi un mare nonsens, ar fi stupiditate – cum afirma unul dintre deținuții politici după eliberarea lui din temnițele comuniste.

Dacă aruncăm o privire retrospectivă asupra anilor `50 – `90, din țara noastră, perioadă în care elitele societății, de la cei

mai gospodari și harnici țărani, până la cei mai valoroși intelectuali și oameni de știință ai anilor respectivi, constatăm că „în libertate”, care propunea de fapt o înrobire ideologică, cei care nu s-au opus regimului nu au reușit să creeze nimic valoros. Pe de altă parte, cei care au trecut prin detenții grele și îndelungată suferință au acceptat închisoarea și au luptat pentru a salva o anumită lumină necesară omenirii.

În istorie ca și în zilele noastre, s-a propovăduit libertatea omului, uitând omul; s-a limitat libertatea la plăcere și la a exalta individul împotriva omului, de fapt, împotriva Omului; pentru că El, Fiul Omului este Omul absolut liber; și El ne invită la adevărata libertate. Adică a fi liber în gândire, a fi liber în exprimare, a fi liber a-ți trăi vocația cea mai înaltă care duce la îndumnezeire.

Libertatea pe care o oferă societatea fără Dumnezeu este o robie sigură și dezumanizantă; este de fapt acceptarea de a lăncezi într-o strălucitoare suferință spiritual ca putregaiul fosforescent; o astfel de stare de existență duce la fenomenul de înec, într-o baltă stătătoare a mediocrității umane.

Când Domnul ne cheamă la înnoirea minții și la lepădarea de sine, pentru a lua crucea, ne cheamă la autenticitate și la libertate. Autenticitatea libertății în Hristos stă tocmai în faptul că El doar cheamă, invită, nu silește pe nimeni, deși Îi stă în putere,

dar nu o face. Este atât de delicat, atât de iubitor și de jertfelnic, încât „Și-a permis” să creeze o ființă – omul – cu libertatea de a-I spune chiar și Lui *Nu*, de a-I întoarce spatele; și omul a făcut aceasta; și atunci și-a pierdut libertatea.

Alegând *libertatea* în afara lui Dumnezeu, a ales de fapt robia; de atunci, ființa umană se zbate între libertate – pe care și-o poate redobândi prin întoarcerea la Adevăr și robie – prin fuga de Dumnezeu. Aceasta este profunda criză a omenirii pe care ființa umană o trăiește din primii ani ai existenței până la finalul vieții. Soluția stă în întoarcerea la Adevăr, în căutarea adevărului absolut, în libertatea de a fi om în toate etapele existenței sale.

Suprema libertate pe care și-a asumat-o și a trăit-o Mântuitorul, ca Fiu al Omului, a fost în fața morții: S-a supus de voie bună morții pentru salvarea omenirii de la moartea sufletească și de la moartea veșnică, știind că este liber și față de puterea morții, fiind fără de păcat; adică moartea nu-L putea ține în legăturile ei, fiind ea însăși biruită de moartea pe care a primit-o El, liber. De aceea, și pentru om libertatea în Hristos merge până la libertatea în fața morții, în sensul că, alegând să-L urmeze pe Hristos, în mod liber, și pentru om ultimul cuvânt îl are Învierea, și nu moartea; acesta este sensul cuvintelor spuse de Mântuitorul: „Cel ce ascultă cuvântul Meu și crede în Cel ce M-a trimis are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață” (Ioan 5, 24). Hristos a Înviat!

Impărăție,
Veghere
îngerească
sau Arhanghel în ochi
de vultur și Har – sau
milostivire divină; așa
s-ar traduce numele
celor trei însoțitori
și călăuzitori în
parcursul devenirii
elevilor LTSTI, în
jurul cărora, astăzi,
dumneavoastră, stimați părinți, distinșii
mei colegi – dascăli sau magiștri –, și
dumneavoastră, prietenii noștri, alegeți invitați,
v-ați adunat într-un popas sărbătoresc!

Evenimentul care sper că v-a atins
sufletele și a trezit conștiințele și-a propus, și
sper că a reușit, să vă poarte pe urmele celor
care au semnat cu viața lor, cu graiul lor, cu
scrisul lor și cu lucrarea lor Pagina de Aur a
istoriei de un veac, deși ei l-au ocupat doar pe
jumătate.

Copilul apare, se naște, crește și își
parcurge devenirea în Palma lui Dumnezeu –
după cum am defini Pronia Cerească – sub
oblăduirea părintească, sub călăuzirea
dascălilor și adumbrirea Harului Divin.

Aceasta este și soarta copiilor
dumneavoastră, elevii noștri, pe care noi,
dascălii lor, i-am pus sub degetul catehetic
al celor ce copleșesc cu daruri din pedagogia
divină istoria aproape bimilenară a
creștinătății – Vasile, Grigorie și Ioan.

Ca semn de prețuire pentru acest dar,
magiștrii și discipolii școlii închinată Treimii
de Ierarhi, prin cei care au urcat pe scenă
în seara aceasta, ca o pregustare a urcării
pe scena vieții, v-au purtat în atmosfera
capadociană din Asia Mică și atmosfera din
Perla Orientului, cum era numită Antiohia
secolului al IV-lea, leagănul copilăriei, al
devenirii și rodirii celor mai mari Dascăli ai
lumii și Ierarhi.

Am încercat să redăm atmosfera
culturală a vremii, zbuciumul lăuntric al
mamelor care au copleșit cu purtarea și
virtutea și pe cei mai mari retori și filosofi
ai vremii respective, freamătul societății
la întâlnirea culturii păgâne cu Evanghelia
Împărăției Veșnice, și, mai ales, frământările
lăuntrice ale celor care și-au deschis sufletele,
ca Degetul lui Dumnezeu să scrie ca pe
tablele lui Moise Legea Divină, pentru a o
preda omenirii și pentru a o lăsa moștenire
peste veacuri în două potire care nu vor seca
niciodată: Biserica și Școala.

Dascălii și elevii noștri s-au identificat
cu trăirea și devenirea lor, pentru a ne purta
și pe noi cei care i-am privit și i-am ascultat,
prin viața și opera lor; a fost doar un clinchet,
un parfum și un susur diafan din toată
splendoarea vieții lor, o provocare pentru a
încerca să-i descoperim, să-i înțelegem și să-i
urmăm.

Imperiul i-a dorit în treburile și
în afacerile lui, pentru că au fost cei mai
însemnați: la catedră, în tribunale și în
administrația imperială; nu au cerut ei,
așa cum se întâmplă astăzi; nu au cerșit
stimă, onoare, poziții sociale; ei, pe acestea,
le-au onorat la cel mai înalt nivel. Nu s-au
lăsat înșelați de slava trecătoare a lumii, ci
au înlocuit-o cu slava cerească; nu au fost
biruiți de cultura și metafizica filosofiei, ci au
asimilat-o, au trăit-o și au transfigurat-o într-o
cultură a Duhului lui Dumnezeu – unde, de
fapt, trebuia să ajungă; au întrupat Binele,
Frumosul Divin, după cum Cuvântul lui
Dumnezeu S-a Întrupat.

rămânea ceva abstract, izolat, rece, în concepțe
și categorii.

Cultura, filosofia, teoria, prin acești
mari Dascăli ai lumii și Ierarhi, au devenit
adevărată *Theoria* – vederea lui Dumnezeu.

De aceea, invitația pe care v-am făcut-o
în seara aceasta se transformă într-o invitație
la întruparea virtuții, la pregustarea vederii lui
Dumnezeu, asigurându-vă că, dacă împreună,
noi, dascălii, și dumneavoastră, părinții, vom
urma acest filon, copiii, elevii școlii noastre,
vor urca pe scena vieții cu entuziasm, putere,
har și bogăție spirituală, capabili să schimbe
nu doar viețile lor și ale apropiaților, ci chiar
mentalitățile și cursul istoric al poporului
care i-a plămădit spre Lumină, Frumos și
Armonie; pentru a nu-i lăsa să se prăbușească
în valea în care domnesc urâtul și întunericul,
miasmele morții spirituale.

Vă mulțumesc că ne-ați onorat cu
prezența și cu sufletul, vă dorim o seară
binecuvântată și La Mulți Ani tuturor celor ce
vibrați sub mantia Sfinților Trei Ierarhi!

Precum în Cer, și pe pământ

Lucia Alexandra Crăciun,
profesor de istorie

Prima mențiune cunoscută a termenului „libertate” provine dintr-o inscripție cuneiformă sumeriană din jurul anului 2300 î.Hr., în timpul domniei regelui Urukagina din orașul-stat Lagash (Mesopotamia). În textele sale, apare conceptul de *amargi*, care este adesea considerat cel mai vechi cuvânt pentru „libertate”.

Amargi avea sensul de „eliberare din datorii” și „întoarcere la mamă” (probabil referindu-se la restaurarea drepturilor pierdute sau la eliberarea din sclavie). Acest termen reflecta reformele sociale și economice impuse de Urukagina, el însuși un simplu țăran la origine, pentru a reduce exploatarea oamenilor de către aristocrație: a obligat orașul să plătească cheltuielile de înmormântare pentru cei săraci; a decretat că bogații trebuie să plătească cu argint când cumpără de la săraci, iar dacă săracul nu dorește să vândă, omul puternic (bogatul sau preotul) nu-l poate obliga să o facă. Mai mult decât atât, legile lui Urukagina, adoptate pe la 2360 î.Hr., garantau, pentru prima dată în istorie, dreptul la prosperitate persoanelor lipsite de apărare.

Ulterior, ideea de libertate a fost dezvoltată și îmbogățită în sensuri de către filozofii Greciei antice (*eleutheria*) și de cei ai Romei (*libertas*), influențând profund gândirea politică și filosofică a lumii. Cu toate acestea, ideea că oamenii, în totalitatea lor, și nu o instanță absolută, în persoana unei zeități, a unui monarh atotputernic sau a unui rege, sunt autorii cadrului lor de viață s-a dezvoltat, cu precădere în partea occidentală a lumii, abia în secolele XVIII – XIX. De altfel, în epoca modernă, în Europa, „libertatea” începe să fie „deturnată” în numele unor interese, „scoasă-n stradă”, folosită ca paravan pentru a justifica

și legitima mișcări, revolte și revoluții – de la faimoasa Revoluție Franceză cu la fel de faimosul ei slogan, „Libertate, Egalitate și Fraternitate”, la Revoluția Americană, fiind invocată aceeași libertate unilaterală (marii proprietari de pământ au rămas aceiași, burghezia financiară s-a întărit, în timp ce sclavia a fost abolită abia la aproape un secol după constituirea SUA) și pe coridoarele cancelariilor europene, care, deși, în spiritul romantic al vremii, se întreceau, la nivel discursiv și ideatic, să invoce universalitatea libertății, chiar dacă la finalul zilei nu șovăiau în a o reprima.

În secolul XX, lucrurile se complică și mai mult – libertatea aleargă fantomatică printre ruinele imperiilor, dar și prin lumea „nouă”... și este golită de conținut, este despuiată de regimurile totalitare și, ca în distopia lui Orwell, este forțată să proclame că „Sclavia este libertate”!

Originea libertății

Conceptul de libertate are o arie semantică foarte amplă, care acoperă o multitudine de sensuri, pornind de la cel individual, propriu fiecărei ființe umane, și ajungând la cel general, la comunitate, neam, națiune. La drept vorbind, încercarea de a trasa o „istorie” a ideii de libertate este un demers extrem de anevoios pentru că, după cum arătam mai sus, înțelesurile care i-au fost atribuite s-au schimbat, s-au îmbogățit sau au sărăcit de la o epocă la alta, în funcție de diferite spații ale lumii.

Cert este faptul că, de la Moise, acuzat adesea de poporul evreu, în cei 40 de ani de peregrinări, că l-a scos din robie, trecând prin toate paginile de istorie, relația om-libertate

s-a dovedit a fi o expresie a înseși istoriei omenirii, relație reflectată magistral, în câteva pagini, de scriitorul rus Feodor Dostoievski. Astfel, în *Frații Karamazov*, există un fragment în care scriitorul „pune în scenă” o întâlnire între Mântuitorul Hristos și Marele Inchizitor, care îi spune răspicat lui Iisus că oamenii n-au nevoie de darul libertății, pe care El l-a adus, ci de confortul bunăstării, de pâinea pământului, oferită de Satana în ispitirea în pustie: „Ai uitat, se vede, că omul preferă liniștea și chiar moartea în locul libertății de a alege singur între bine și rău! Fiindcă nu există ceva mai ademenitor pentru el decât libertatea conștiinței, dar în același timp nu există ceva mai cumplit!” Aceste tulburătoare rânduri articulează o parte din zbuciumul pe care omul modern și contemporan l-au trăit și îl trăiesc, supuși asediului continuu al unei societăți materialiste, hedoniste și aplecată exclusiv spre asigurarea „pâinii pământului”, nu și celei a cerului. Așadar, într-o lume anomică, profund dezarticulată, cum poate un om să cultive și să-și însușească această stare a libertății?

Pe scurt, Părinții Bisericii afirmă că libertatea nu se descoperă și nu se poate împlini decât în lăuntrul iubirii: iubirea de aproapele, iubirea de semenii și, extrapolând, desigur, iubirea întregii omeniri. **„Adevărata libertate este a nu păcătui, a iubi din toată inima și din toate puterile pe Dumnezeu și pe aproapele”,** afirmă Sfântul Siluan Athonitul. Este o definiție care răstoarnă toate jumătățile de măsură sau, dimpotrivă, falsele măsuri, atribuite libertății de-a lungul istoriei. Celor care reclamă dificultatea acestui demers, de trăire a libertății depline, istoria și memoria colectivă (dacă e să ne referim la cazul istoriei recente a țării noastre) le pune înaintea un tezaur de oameni care au înțeles sensul lui „a fi liber”: închisorile comuniste ale gulagului românesc, cu toți fiii și ficele neamului românesc, cărora temnițele le-au înghițit trupurile, dar nu au reușit, celor mai mulți dintre ei, să le frângă sufletul.

Bunăoară, răsfoind sutele, miile de pagini despre atrocitățile din închisorile

comuniste, nu poți să nu te cutremuri citind o astfel de mărturie: **„Vreau să știți că vremurile acestea pentru mine le socotesc o încercare și le privesc ca pe o stare de ispășire: cu sufletul senin și plin de pace, cu bucurie tainică și cu multă nădejde. Vreau să știți că sunt fericit. Vremurile acestea sunt adevărarea drumului pe care ani și ani în urmă l-am mărturisit. Aceasta îmi este o bucurie atât de adâncă încât pot spune că privesc moartea cu multă împăcare lăuntrică și cu nădejdea fericirii viitoare”.** Sunt cuvintele lui Valeriu Gafencu, adresate mamei sale, în timpul detenției. În sanatoriul închisoare de la Târgu Ocna, la 2 februarie 1952, aflat pe patul de moarte, cere să îi fie aduse o cruciuliță, o lumânare și o cămașă albă, zicând : **„Doamne, dă-mi robia care eliberează sufletul și ia-mi libertatea care-mi robește sufletul”.** Valeriu Gafencu, „Sfântul închisorilor”, a trăit doar 31 de ani, dintre care o bună parte și i-a petrecut în temniță, fiind arestat la 20 de ani sub acuzația că, la facultate, a devenit liderul unui grup de elevi de liceu din Frățiile de Cruce și că a organizat proteste și o grevă împotriva lui Ion Antonescu. Niște acuzații, „la modă” în anii respectivi (servind intereselor organelor de represiune), care au însemnat ani de suferințe îndurate în închisoarea din Aiud, apoi la Pitești și Târgu Ocna, însă care nu au putut să pună stavilă zborului spiritual, prin care Valeriu Gafencu s-a detașat de realitatea materială, de privațiuni, devenind astfel „chip de mucenic bizantin, cu o față luminoasă și surâzătoare”, după cum vor mărturisi alți deținuți politici care l-au cunoscut.

Iată că au existat și există oameni care, prin viața lor, au reușit să depășească ispita alegerii „pâinii pământului” în detrimentul „pâinii Cerului”. Unii dintre ei ne sunt cunoscuți, ocupând un loc de cinste în memoria colectivă, în manuale și în cărți, dar cei mai mulți dintre ei rămân cunoscuți doar în inimile celor care i-au văzut trăind pe pământ, precum în cer! Liberi.

Cristinela Cîrtog,
profesor de științe sociale

Filosofia libertății

Despre libertate s-a scris și s-a polemizat foarte mult. Filosofii din toate timpurile, ca și oamenii obișnuiți, au făcut din această temă de dezbatere un amplu univers de discurs, în care întâlnim nenumărate posibilități de interpretare, deseori contradictorii, de la atitudinile cele mai apropiate de idealul nobil al căutării înțelepciunii, al echilibrului, până la cele extremiste, care susțin fie absența totală a libertății umane, fie o libertate absolut nelimitată. Atât de greu ne este câteodată să ducem povara libertății, și, totuși, atât de mult ne dorim acest dar dumnezeiesc ce ne-a fost predestinat! Este o contradicție uimitoare pe care ființa umană o însumează prin însuși faptul de a fi în lume ca un proiect divin, ca *devenire întru ființă*, cum minunat afirma Constantin Noica, dar, în același timp, suntem atât de confuzi când vine vorba să ne manifestăm concret în legătură cu multiplele ei consecințe.

Omul posedă libertate autentică, necondiționată, ca semn al prețurii absolute pe care Dumnezeu a dorit să ne-o arate și în acest mod. Dumnezeu i-a creat liberi pe primii oameni, dar, oare, era Adam conștient de voința sa liberă înainte de cădere? Greu de răspuns, dar cert este că avea cunoștința binelui și a răului, căci, altfel, Dumnezeu nu i-ar fi socotit acel păcat. Căderea lui, ca și perpetua cădere a noastră, ne aduce aminte, de fiecare dată, că libertatea nu este doar un

dar, că ne poate fi și piatră de poticnire, și cale de mântuire, depinde de cum o asumăm și cum o integrăm personal în viața noastră. Cuviosul Antonie cel Mare afirma:

Liberi să nu-i socoți pe cei care sunt slobozi prin starea lor lumească, ci pe cei care sunt liberi prin viețuirea și obiceiurile lor.

Se impune, deci, o distincție absolut necesară între conceptul de *libertate* și cel de *liber arbitru*, întrucât ele nu sunt sinonime. Liberul arbitru este un concept teologic, introdus de Sfântul Apostol Pavel și regăsit apoi la Sfinții Părinți ai Bisericii. În lucrarea *De libero arbitrio*, Fericitul Augustin (354–430 d.Hr.) explică ce înseamnă liberul arbitru și care este rolul acestuia în viața omului. Scopul liberului arbitru este săvârșirea binelui, chiar dacă omul are puterea de a alege și răul. Dacă nu am avea voință liberă, nu am fi judecați și pedepsiți. Voința liberă a omului va fi cu atât mai liberă cu cât va fi mai sănătoasă și mai supusă harului și milostivirii lui Dumnezeu. Echilibrul spiritual nu poate fi menținut decât prin exercițiul libertății, iar libertatea adevărată este aceea care ne scoate din păcat. În acest mod, omul nu va mai putea pierde nici virtutea, nici fericirea, ceea ce nu înseamnă că va fi mai puțin liber. Însă, libertatea omului a fost rănită prin păcat, de aceea nu mai este la fel de puternică. Omul are nevoie de harul lui Dumnezeu pentru a putea

persevera în alegerea binelui, căci Harul nu diminuează nicidecum exercitarea liberului arbitru, dimpotrivă, îl susține în vederea desăvârșirii sale spirituale.

Pe de altă parte, există în filosofie multiple definiri ale conceptului de libertate, mai mult sau mai puțin apropiate de specificul filosofiei creștine. Bunăoară, cel mai des enunțată definiție a libertății este aceea negativă, de

absență a constrângerilor.

Dar, este evident că feluritele constrângeri sunt inerente vieții noastre, și, atunci, ne punem întrebarea: în ce măsură omul mai poate fi liber cu adevărat? Nu cumva ne împiedicăm constant de libertate sau, mai bine zis, de responsabilitate?! Pare că cei mai mulți dintre noi fugim de povara aceasta, de parcă nu am deprins încă *civilizația libertății*. Și cred că este cumva de înțeles, pentru că a fi liber, deci responsabil, implică o stare de tensiune, de alertă, obligându-te mereu să fii *pe fază*. Să iei decizii, să te informezi continuu, să pui în balanță... Cei mai mulți oameni preferă conformismul social, care nu face decât să suspende oarecum gândirea critică, și aceasta este de fapt ca o fatalitate. Libertatea voluntară responsabilă este extrem de rară. E mai simplu să gândești cu mintea altora și să-ți asumi o nonlibertate, un fel de non-individualizare, iar acest lucru nu simțim că ne deranjează aproape deloc în

ultima perioadă. Este, până la urmă, un fel de autonivelare, și asta am trăit deja, știm prea bine ce implicații grave poate avea.

Omul se naște liber, dar pretutindeni este înlănțuit,

scria Jean-Jacques Rousseau (1712–1778). Știm prea bine că nu vom putea înainta fără a ieși din aceste lanțuri, din această inerție, uneori chiar mergând contra curentului; spiritul creator, care presupune în mod firesc libertatea, nu se mai regăsește ca o premisă obligatorie a evoluției. Privim în alb și negru, neobservând prea des culorile libertății, atât de estompate pentru noi. Avem mare nevoie de o *cultură a libertății*, de acea minoritate care

poate și trebuie să schimbe uneori direcția. Eram mai liberi când libertatea nu era decât un vis frumos, dar îndepărtat și irealizabil. În mod paradoxal, oamenii tind să se simtă mai liberi în contextele în care sunt privați de libertate, transformând *necesitatea exterioară* în *libertate interioară*, similară cu acea libertate stoică, de care ne vorbea Epictet. Este posibilă, totuși, afirmarea reală, deplină, a libertății în condiții care nu sunt limitative? Putem fi oare în stare, măcar din când în când, să dăm valoare practică acestei noțiuni abstracte, să facem să conteze pentru fiecare dintre noi darul acesta minunat pe care l-am primit?

Consider că un posibil răspuns aparține filosofului francez Michel Foucault (1926–1984), în viziunea căruia libertatea este interpretată ca o forță originară, mereu prezentă și istoric corespunzătoare strategiilor de putere care traversează corpul social. Expresia libertății umane poate fi garantată doar prin exercițiul practic al libertății. El consideră că rolul filosofiei este de a critica puterea, de a veghea asupra puterii

excesive a raționalității politice. Libertatea este asociată cu rezistența manifestată sub formă de contraputere; libertatea și puterea nu sunt total opuse, astfel că absența uneia este condiția prezenței celeilalte. Libertatea este secretul puterii, afirmă Foucault, baza ontologică a întregii puteri. Așa cum ne supunem unor forme de putere, la fel putem găsi propria noastră formă de eliberare. Este ceea ce el numește **voința decisivă de a nu fi guvernat**. Treptat, ajunge la conturarea unei *arte filosofice de a trăi*, o tehnică sub forma unui mecanism de subiectivare, ce presupune întoarcerea la omul liber, creator, marcat de grija pentru sine, ca autodisciplină; un fel de emancipare, potrivit căreia oamenii își exercită libertatea în a reflecta critic asupra lor înșiși și asupra cadrului social din care fac parte, dezvoltând noi forme de subiectivitate, ca forme de rezistență la puterea normalizatoare. Libertatea devine, în acest mod, o disciplină, o artă chiar, elaborată cu răbdare și practică la nivelul sinelui în relațiile cu ceilalți.

Ar fi minunat să învățăm și noi această artă și să ne aducem aminte că libertatea este posibilitatea noastră mereu prezentă, starea noastră ontologică esențială și premisa dezvoltării și perfecționării noastre neîncetate. **Libertatea este partea divină din om,**

afirma Petre Țuțea (1902–1991). Lipsiți de ea sau lipsindu-i pe alții de ea, nu ne deosebim de animale. Cred că ar trebui să iubim libertatea așa cum ne iubim viața, să luptăm pentru ea până la ultima noastră picătură de sânge. Am putea măcar visa sau chiar spera, cu ajutorul lui Dumnezeu, să putem (re)deveni dependenți de Bine, de Frumos, de Adevăr, de Dreptate și să (re)creăm pentru noi chiar aici, pe pământ, Paradisul pierdut.

Libertas – homo ludens et perfectio animae

Teodor-Mihail Gavrilă,
profesor-învățător

La început a fost Libertatea..., iar Libertatea a glăsuț și vorba Glasului a fost lumina. În acea lumină s-au făurit toate ale noastre: cerul și pământul, cele de sus și cele de jos, cele de dincolo de nori și cele de dedesubt, cele văzute și cele nevăzute, cele unde doar cugetul urcă și coboară.

Libertatea aceasta este scena în care s-au făcut toate ale universului și legea în care Iubirea a ținut sfat să-l creeze pe om după chipul și spre asemănarea cu Logosul. Astfel, în sânul Sfintei Treimi, iubirea este conținutul libertății și libertatea este mitrasul în care se zămislește, crește și din care se naște, la nesfârșit, iubirea.

Nevinovăția omului dintâi, așezat în Eden, trimite la chipul copilului, ținta și dezideratul tainic al creștinului care râvnește la Împărăție: *De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în Împărăția cerurilor* (Evanghelia după Matei, cap. XVIII, v. 3). Tabloul vieții de copil este zugrăvirea jocului, iar Dumnezeu, îndrăznim să credem, S-a jucat primul joc al devenirii *copilului Adam* în *maturul Adam*, ca pregătire a acestuia în a

primi cea mai înaltă cunoaștere, cunoașterea directă a lui Dumnezeu Însuși, dar nu una *subiectivă*, a ființei, ci prin armonia perfectă cu voia Lui (Sfântul Grigorie de Nyssa).

Pentru a ajunge la Dumnezeu și a fi asemănător Lui, după Har, Adam a primit prima regulă a Libertății: ascultarea. I s-a spus să **nu...**, iar importanța acestei reguli a fost subliniată prin gravitatea consecinței: încalcă regula și moare. O regulă deloc complicată pentru copilul Adam care *nu avea nevoie să...*, dar avea chemarea să miște ceva cu voia sa. Moartea nu avea nicio culoare, niciun parfum, nicio reprezentare și nici lege la momentul în care a început jocul vieții. Cosmosul era proaspăt și încă reavăn de Lumină și Viață, prospețimii creației îi era străină putreziciunea morții. Poate dacă ar fi căutat cu atenție, Adam ar fi aflat lesne că nu moartea era cea mai gravă consecință a încălcării regulii, ci pierderea Libertății, respingerea Iubirii. Copiii, în rai, *crezând* că Dumnezeu vrea să îi priveze de libertate, au acționat potrivit lui Dumnezeu și au făcut ce au vrut..., mai degrabă părându-li-se că fac ce vor, și au căzut în capcana neascultării, căci ieșind din

ascultare au pierdut libertatea și au devenit robi ai propriei voințe.

După ce a pierdut libertatea, Adam nu a recunoscut greșeala și a continuat cu obstinație să rămână în robia voinței sale, iar Dumnezeu *a ascultat* să se ducă de la fața lui Adam care nu a vrut să fie asemenea Lui, ci asemenea umbrei lui Dumnezeu, umbră care a căzut în întuneric și l-a sedus pe om cu

obscuritatea ei. Fără Dumnezeu,

Adam a fost izgonit din

Raiul care nu l-a mai

voit; tot universul a

învățat de la Adam că

poate fi potrivnic și răzvrătit, iar

Edenul s-a întors împotriva cununii sale și l-a lepădat pe Adam așa cum Adam s-a lepădat de Dumnezeu și așa cum Petru avea să se lepede de trei ori de Hristos, o atitudine împrumutată de umanitate, de-a lungul istoriei devenirii ei.

La poarta Raiului a rămas Adam să plângă, ca un copil care a greșit și își plânge robia, ca Petru care s-a înstrăinat de Învățătorul său, neștiind cum să se căiască și să recâștige libertatea dinainte...

Mai târziu, în povestea

omului, îl întâlnim

pe dreptul Iov, un

om sedus de lumina

lui Dumnezeu și nu de

umbră, un om care cunoaște apropierea

și răsuflarea morții, dar care o refuză cu

obstinație. Iubește *prea mult* ca să accepte

îmbrățișarea morții. Renunță la orice, bâjbâie

după libertate și află bunăvoință înaintea

lui Dumnezeu. Invidiosul infernului cere lui

Dumnezeu, în priveliștea cerului, să îl treacă

pe Iov prin toate încercările ca să demonstreze

atașamentul omului față de pământ și cele

pământești. Dumnezeu îngăduie toate

încercările, până la moartea acestuia. Ca și

Adam, Iov intră într-un joc cosmic: limita

credinței sale și dreptatea divină. Amândouă

sunt guvernate de iubirea lui Dumnezeu

pentru om, căci nimeni nu are voie să se

atingă de viața lui Iov. Lui Iov i se dă totul

și i se ia totul, mai puțin viața; trebuie doar

să aibă încredere că ultimul cuvânt este al

Creatorului său. Pierzând tot, Iov manifestă

primul simptom al robiei sale: se îndoieste de

dreptatea lui Dumnezeu, uită ce știe și ignoră

ceea ce nu știe. Astfel, inițiază un dialog în

care se confruntă cu Libertatea,

cu Dumnezeu

Căruia

îi cere

explicații,

venind cu

dreptul sau de drept. Dar viața este un dar,

nu drept, iar legea darului este în legea iubirii

și a libertății, nu în constrângerea și limita

dreptului și a verbului „a vrea”. Dumnezeu

răspunde provocării lui Iov și necredinței lui

printr-o schimbare de perspectivă, în care:

cunoașterea este o altă treaptă a înaintării

către libertate: *De acum nu vă mai zic slugi,*

că sluga nu știe ce face stăpânul

său, ci v-am numit pe voi

prieteni, pentru că toate

câte am auzit de la Tatăl

Meu vi le-am făcut cunoscute

(Evanghelia după Ioan, cap. XV, v. 15) și opune

logicii omenesți măreția creației. *Unde erai tu*

când a fost făcută lumea? (Cartea lui Iov, cap

XXXVIII, v 4) este răspunsul răbdător al lui

Dumnezeu; Iov pricepe că a căutat, ca Adam,

la *lucruri pe care nu le înțelege* (Cartea lui Iov,

cap. 42, v. 3) și se supune, se întoarce către

ascultarea credinței în Dumnezeu. Ca răsplată

pentru împlinirea și asumarea regulii jocului,

Iov – Adam, în devenirea sa adolescentină,

câștigă și primește înapoi mai mult decât a

avut înainte de toate probele.

Tot acest joc este un proces fericit

de transformare, în care omul se smerește

și îmbrățișează cu iubirea inimii sale taina

Despovărare

dumnezeiască, și

nu cu cercetarea

iscoditoare și

trufașă a minții sale.

În dinamica devenirii lui Adam, după lucrarea Cuvântului întrupat, moarte și Înviere, apare în peisajul tomnatic al așteptării Parusiei un al treilea dialog. Dacă primul dialog, între Adam și Dumnezeu, s-a terminat cu poarta Edenului închisă, al doilea dialog, între Iov și Dumnezeu, cu transformarea și creșterea lui Iov într-un intim slujitor al lui Dumnezeu, al treilea dialog, propus prin personajele lui Dostoievski, din romanul *Frații Karamazov*, Ivan și Alioșa, se încheie cu o evocare pseudo-evangelică a unei coborâri „obișnuite” a lui Hristos pe pământ. Este dialogul

cu un exponent al

umanității care refuză

darul libertății, ca

Adam în rai; acest

dialog nu se prefigurează

doar ca un schimb de replici,

ci ca o acuzație în toată regula. Dumnezeu

crede că omul, creația Lui, este demn de

libertatea divină, dar preoții Lui contestă

viziunea aceasta a demnității. Potrivit acelor,

libertatea este o povară și nu este pentru om,

precum nici omul nu este pentru libertate.

Inchizitorul din Sevilla, chipul acestei păreri

mefistofelice, care acuză arrogant Treimea că

a înzestrat omenirea cu propria frumusețe, cu

propria Lumină, că i-a pus haina cea scumpă

din țesătura Harului, refuză iar Libertatea. *De*

ce ai venit iar?, răsună întrebarea preotului.

Nu avem nevoie de Tine. Nu ne este de trebuință

voia Ta, o avem pe a noastră și noi vrem să

facem ca noi, nu ca Tine. Cuvintele șuierătoare

care au intoxicat aerul Edenului la începuturi

șfichiuiesc iar atmosfera prezenței lui Hristos:

voia mea, nu a Ta (*Nu cred ca Tu vrei pentru*

mine ceva mai bun decât vreau eu). Inchizitorul

își arogă dreptul de a vorbi în numele omenirii

și de a transmite lui Dumnezeu că Libertatea

și Iubirea nu sunt premise ale fericirii

universului, ci supunerea față de voia proprie;

nu voia Lui care propune libertatea, ci voia

omenească care propune supunere. *Ai uitat, se*

vede, că omul preferă

liniștea, și

chiar moartea,

libertății de a

alege între bine și

rău!

La aceste acuzații, Hristos nu mai

răspunde. A răspuns cândva suficient pentru

toată istoria omenirii, săvârșind minuni, pe

care dacă le-ar fi scris cineva, nu ar fi încăput

în lume toate cărțile care s-ar fi scris cu

relatările acestor minuni, și în toate Hristos

nu a făcut voia Lui, ci voia Tatălui și a Lui,

arătând prin aceasta că voia persoanelor

Sfintei Treimi este una și aceeași,

măsură a comuniunii la care toți

urmașii lui Adam sunt chemați,

părtașia cu **această voie care**

slobozește.

Dumnezeu are o singură

reacție la acuzații: tace. Tăcerea Lui

este invitația incontestabilă la creșterea

discernământului, la maturitatea cunoașterii

Adevărului și, evident, este marca răbdării pe

care o are Creatorul față de creația Sa.

Jocul acesta serios al copilului care

a crescut și a întins mâinile, prin Hristos,

pentru a îmbrățișa voia lui Dumnezeu de a

muri din iubire, pentru Iubire și cu Iubirea

nu este altceva decât asumarea responsabilă

a asemănării voite a omului cu Dumnezeu.

În El, omul își recapătă libertatea și se

desăvârșește. În această lumină, libertatea se

traduce ca mișcare a devenirii omului, mișcare

asimptotică la cer și pământ, la alegerea

trupului și a sufletului său, la stricăciune și

nesticăciune, în aprofundarea constantă a

cunoașterii și asumării Adevărului.

Orice;
Propria cărare.

Am drept.

conștiință

porunca divină

se vreau ~~libertatea~~ ^{? = haos}

Poveste din colonia fagilor înstrăinați

Eleonora Iordache,
profesor de istorie

Libertatea este ca o plimbare într-o pădure de fagi. I-ați văzut vreodată? Tulpinile nici albe, ca să nu respingă definitiv reflexia luminii, ca într-un gard mestecănind tăios, nici stacojii, pentru că nu toți copacii sunt stejari, se înșiră prelung, în rotocoale argintii, spre cer. Privirea tinde să le urmeze, se izbește de desişul ramurilor, dar gândurile nu fac vânătăi, tăşnesc ropotind mai departe, după cum anume pare că cerurile rănduiseră să nu se lase negăsite. Te pierzi lesne în pădurea de fagi și totuși ai mereu simțirea că vei ajunge cândva... acasă!

Țara Fagilor se întindea înspre meleagurile de miazănoapte ale Sucevei, Siretului și Cernăuților. Codrii seculari ai Bucovinei, vestiți încă din secolul al XVI-lea, adăposteau ctitoriile domnilor moldoveni din cele mai vechi timpuri când Poarta s-a hotărât în 1775 să le zălogească austriecilor. Maria Tereza cedează presiunilor miniștrilor săi, fagii vor trebui să pribegască în hotarele hulpavilor imperiali. „În afacerile moldovenești nu avem deloc dreptate (...) Mărturisesc că nu știu cum o să ieșim din ele; va fi greu să o facem cu cinste și mă doare de n-o pot spune în cuvinte!”, afirma împărăteasa. La vremuri vechi, ca și la vremuri noi, cnutul împărătesc trasează limita Bucovinei răpite cu dăre darnice de plumb. Pentru ca Imperiul să fie adăpostit de molime, codrii se lățiră în favoarea austriecilor. Grigore Ghica, domnul Moldovei, nu va avea răgazul să deslușească

taina buchilor aduse de boierul Saul, trimis domnesc în țările Franței, Germaniei sau dincolo de Râm, pentru bunul mers al științelor, literelor și artei moldave. Pentru el, doar slova sfântă a Învierii Domnului va răsună la ceasul adormirii. Turcii îl sugrumară și, odată cu capul bietului grec, căzu și visul libertății pădurii seculare, care se transformă în cânt.

Probabil că așa, în zorii veacului ce va veni, adică pe la 1836, Iraclie, copil pripășit la altarele Putnei, unde închina imnuri la icoana Maicii Domnului adusă tocmai din leagănul Bizanțului, de la Constantinopol, a ales să-și șlefuiască glasul, în colonia fagilor înstrăinați, la Karlsberg, îndemnat de egumenul sfântului lăcaș al Putnei, căruia îi picase drag la inimă. În drumurile de la biserică la școală și-o fi întrebat copacii des care e rostul creșterii-nainte, când rădăcinile stau poticnite cu obidă în țarina ciușdită de străini. Rădăcinile s-au uitat la ramuri și i-au vorbit de Cer. Și a înțeles Iraclie că libertatea înțelenită se slobozește prin Cuvânt. Și-a luat bocceaua și, dacă nu ar fi fost mai înainte cutezător pribeg, prin crânguri și prin colburi pedestru până la fruntariile Galiției, am spune că a brâncușit pe drumul spre Liov – Parisul locurilor sale. S-a întâlnit cu spânul, care l-a sorcovit de toți bănușii de argint pe care îi avea asupra-i, dar nici că s-a lăsat, căci au și fagii bărbăția lor! S-a opintit din rădăcini, a dăscălit româna unui călător englez, a deslușit tainele Liovului domnitorului Mihail Sturdza cât timp înalta față domnească aștepta sosirea de la Paris

a soaței, iar până la întoarcerea acasă și-a zădărnicit obținerea diplomei în filosofie, întemnițat dintr-o greșală, în numele lui Roșu-Împărat. Harap-Alb, înaintea poveștilor, fără harabale cu pâine sau buți pline cu vin, și-a ostit foamea cu setea de libertate a unui prins polon, închis pentru că vorbise despre neatârarea seminției sale. A ieșit Iraclie, s-a întors acasă dascăl despre libertate și Cuvânt, adică preot în cea mai împădurită și mai întinsă așezare a Bucovinei, Șipotele Sucevei.

Oamenii acelor locuri se numesc huțuli. Eminescu spunea că vloga ce și-o smulg din crestele munților unde își pasc vitele e de „pasăre pribegă”, că rude sunt cu dacii vechi, amestecați apoi cu sciții și slavizați. Parcă îi vezi și acum, purtând la pălăriile cu boruri largi pene de ulii, vârtejind în ape aurii doi ochi, în amintirea unui coif furat! Oameni mărunți la stat, cu fire iute de haiduc, strecurându-și umbra pe cărări înguste de pășuni înalte, pe șei din piele tare, săraci la vorbă, de lume înstrăinați. Ciprian, copilul părintelui Iraclie, de la huțuli a învățat în dimineața vieții lui cum să rostogolească-n joc tăcerea.

Părintele Iraclie avea grijă de sat, zidise școală și atârname-n slava turlei bisericii un clopot chemător. Nici trei ani de sărbătoare nu ajunsese Ciprian, când în gospodăria de-acum primenită a părintelui se-ndeamnă huțâncuțele la tors. Cu cosițele rotite în jurul capului, cu ia înflorată și mărgelă lucind vioi prin bundița tivită cu blană de jder, Cosânzenele sfârșesc claca la horă. Atunci

aude Ciprian întâia dată sunetul viorii și cere mamei o scripcuță. Vreo două veri arcușul nu-și găsește dezordonat astâmpărul, când din colbul drumului harabaua cu șase cai a părintelui Iraclie aduce la Șipotele Sucevei o arătare cum huțulii nu mai văzuseră vreodată! De pe străzile largi ale Liovului, din palatele chivernisite ale mărișilor crai de la miazănoapte, cu strai întunecat, întors în coadă despicață, descinde-n codru un pian. Carol Miculi, discipolul și dragul prieten al lui Chopin, ajuns în fruntea Conservatorului din Liov, supărat de portul aspru al huțulilor ce nu și-au dat cântecele în cârdășie cu venetica-i nobilă arătare, caută popas la casa părintelui Iraclie. O dragoste de necuprins îl va lega de Ciprian. La șase ani, băiatul va învăța să cânte la vioară. Urmează școala din Iliești, țărani muzicanți și lăutarii, râvna de unul singur pentru pian și violoncel în timp ce studia la Institutul Teologic din Cernăuți, întâlnirea cu Isidor Vorobchievici, autor al primului manual românesc de armonie muzicală.

Acasă, în 1861, părintele Iraclie candidează la un post în Dietă, dar este prin vicleșug respins, în favoarea unui om care folosea puternica dregătorie „nu pentru binele poporului și al țării, ci drept scară la perele sale”. Îngândurat, pesemne, după atâția ani de trudă, înstrăinat în colțul său de lume ca nu cumva, cărturar fiind, să ispitească norodul la lumină, a lăsat Șipotele în curgerea lor netulburată și s-a mutat la Stupca. În noua obște roiește cântecul național românesc, însuflețindu-l pe Ciprian.

În ajunul anului 1871, Mihai Eminescu a propus întâlnirea tuturor studenților români la Putna, acolo unde lumina Sfântului Voievod „gravita conștiințele românești de pretutindeni”, în spiritul unirii celor înstrăinați. Epitafuri în fir de catifea se țeseau la București și în Bucovina. Portretul marelui voievod se cizela în părțile Olteniei sub pensula celor mai înzestrați artiști. Congresul studentesc anunțat înflăcărase într-atât piepturile tinerei generații, încât de la Paris la Viena bătrânele universități erau împodobite de ritmurile marșului lui Mihai Viteazul. La Putna, lampioane, ghirlande nesfârșite străjuiau un arc triumfal. Prin porțile sale, suflul unirii era nemuritor. Arhierii încoronați de timp, oameni politici în a căror fire vibra profund o dragoste nezdruncinată de țară și de neam, egumenul Arcadie zideau temelia unirii, în așteptarea celor șapte salve ce-aveau să înceapă Prea Sfânta Liturghie. În jur se revărsa norodul luminând pajiștea Putnei, iar în mijlocul lui părintele Iraelie se întorcea acasă cu dar de preț, rodul neobositelor sale încercări de a-și împlini menirea de român, sufletul crud și iubitor al feciorului său, Ciprian, la numai 17 ani. De pe un catarg festiv se revărsa cuvintele pline de patos ale tinerimii studentești. A.D. Xenopol, întors de la Berlin, își rostea el însuși crezul în flamura eliberatoare a Sfântului Ștefan: „Dar să nu credem onorată adunare că numai trecutul ne atrage aici, că numai atâta voim noi a ne împrăști amintirea apropiindu-ne de lăcașurile unde mai văzute urme pare a fi lăsat eroul de la Războieni, unde piatra ce acopere moaștele lui lovește încă privirile noastre. Nu! Venim aici și pentru viitorul după care năzuiește orice suflet mai nobil

al poporului nostru... În astă împreunare a amintirii trecutului cu năzuințele și speranțele în viitor, figura lui Ștefan cel Mare încetează de a fi eroul unei părți a țărilor locuite de români și devine un centru pentru toți de același neam! Pe mormântul lui Ștefan cel Mare, pe astea amintire comună tuturor venim noi deci astăzi cu credința într-un viitor comun!” Din mijlocul mulțimii, Ciprian, purtat pe brațe de jindul pribeag al codrilor înstrăinați de casă, desprins de tată ca dintr-o matcă de unde sorbise slova de jărat și se înveșmântase în haină purpurie de cântec românesc, ajunge pe negrăite în mijlocul mulțimii, îl văduvește pe vâtaf de scripcă și o strunește în chipu-i minunat. Din strunele viorii se revărsa sunete ce nu mai fuseseră auzite. Se înșiruiau în horă cele patru zări. Țara Fagilor a fost cea înapoi chemată, tărâmul de dincolo de codri s-a răscolit și el, Basarabii ieșiră din morminte, își înșeauă bidiviii către Putna, înainte, de unde Voievodul Sfânt împrăstia prin muzică lumină. Vătaful încremenit la auzul cântării își ia vioara înapoi. La pieptul tatălui său, Ciprian exclamă: „Tată!...Am cântat Daciei întregi!”

Noiembrie 1918 – fagii și-au luat pădurea și s-au întors acasă. Pădurarul, cu ochii clodotind a pară și pucioasă, a înhățat securea și, rând pe rând, i-a schilodit. Astăzi nu se mai scrie despre ei... nimic. Doar uneori, în nopțile-nstelate, din tainițele boltei, când cornul lunii se ițește, un suflu cald și blând le tremură rar frunza, în amintirea lui Ciprian, șoptind:

Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou!
La noi, la noi, bine-ai venit.
Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou!
Fă-mi dorul împlinit!

Libertate, libertate politică, libertate economică!

conf. univ. dr.
Mihai Vladimir Topan

Libertatea

Libertatea omului este o taină. Sfinții Părinți spun că face parte din „chipul și asemănarea” dumnezeiești de care omul a fost învrednicit la facere. Cum anume se face exact că omul este liber, nu prea poate fi înțeles pe deplin, cu atât mai mult cu cât în știință operăm cu ipoteza unui univers determinist în care pare să nu fie loc de libertate, iar în teologie vorbim de Dumnezeu și atotputernicia Lui care, iarăși, sub lupa rațiunii simple și seci sunt greu de reconciliat cu ideea libertății (substanțiale, nu aparente sau părelnice) omului. Depănând mai departe paradoxul, pentru ca omului să-i fie inteligibilă și utilă propria libertate, ea trebuie să se manifeste într-un cadru totuși ferm, suficient de predictibil. Ipotezele mai *cool* ale unui univers haotic nu sunt de folos, câtă vreme și simpla activitate de a ne hrăni presupune o anumite constanță a buccății de pâine sau a bobului de grâu din care e făcută, în ceea ce privește proprietățile nutritive. Dacă totul ar fi schimbare caleidoscopică, în care nimic de azi nu mai seamănă cu ce era ieri, totul ar fi de neînțeles.

Dar nu numai pentru aspectele mai prozaice (precum nutriția) este libertatea necesară. Mai mult, nu cred că în primul rând pentru acestea a fost lăsată de la bun început. Morala, mântuirea, iubirea o presupun. Dacă nu sunt liber, cine mă poate acuza că mă comport rău? Și cum aş putea să îmi pun problema să îmi lucrez prin nevoință mântuirea? Și în ce sens aş putea să îl iubesc pe Dumnezeu din toată inima și tot cugetul, iar pe aproapele ca pe mine însumi?

Libertatea politică

Un dezmembrământ sau o componentă importantă a libertății este libertatea politică. Sau, altfel spus, libertatea pe orizontală a omului (adult și în putere, și cu discernământ, că nu vorbim de copii sau persoane fără discernământ) față de ingerințele forțate sau agresive ale altor oameni. La ea ne gândim când considerăm sclavia inacceptabilă ca instituție socială sau când privim sistemul de lagăre din Rusia sovietică numit de Soljenițin „arhipelagul Gulag” și considerat o catastrofă. Dar tot despre ea este vorba și când apar probleme aparent mai mărunte, precum purtarea măștii sau vaccinarea în pandemie. Un aspect dificil al libertății politice este acela că, iarăși oarecum paradoxal – sau mai puțin convenabil –, ea devine relevantă adesea tocmai acolo unde riscurile cresc și „ne doare”. Adică nu pentru oamenii cuminiți și pașnici trebuie ea argumentată (deși câteodată vin și vremuri de acest tip), ci tocmai pentru „fiii risipitori”. E greu de răbdut libertatea celor care se mișcă în nesimțire în spațiul dintre nepăsare și până la limita agresiunii. Dacă vrei, e greu de răbdut libertatea când devine libertinism. Apare ispita totalitară sau a despotismului. Nu e mai puțin adevărat că cine confundă libertatea cu libertinismul o va pierde.

Libertatea economică

Pătrunzând și mai mult în granularitatea mărunta a libertății, găsim că o subcomponentă a libertății sociopolitice este libertatea economică. I s-a mai spus și libera inițiativă, vizată fiind libertatea de a iniția sau înființa firme sau afaceri, în contextul mai

general al libertății de a dispune de resursele rare aflate în proprietatea privată a fiecăruia și a le alocă după cum crede fiecare de cuviință. De obicei, sistemul economic care are în centru acest principiu (al libertății economice) este numit piață liberă sau capitalism de piață liberă (sau chiar simplu capitalism). Sistemul opus, care echivalează cu suprimarea aproape totală a libertății economice, este socialismul – orânduirea socială în care resursele rare ale indivizilor (în special factorii sau mijloacele de producție) sunt preluate („naționalizate”, de fapt „confiscate”) în proprietatea colectivă a statului și sunt alocate centralizat. Și, din nou, multiplele fețe paradoxale ale libertății ies la iveală. Ai zice că, dacă resursele se alocă centralizat, după un plan unic, ordinea și eficiența economică ar trebui să fie mai mari decât în situația alocării descentralizate (aparent haotică, dezordonată, redundantă). Și totuși, lucrurile stau exact pe dos. Când societatea (sau reprezentanții acesteia) acționează în răspăr cu libertatea economică, alocând resursele forțat prin plan, desființează practic piețele de factori de producție (lăsându-le să funcționeze cel mult pe o parte din cele pentru bunuri de consum) și împiedică în același timp formarea prețurilor de piață pentru factorii de producție. Prin asta își taie craca de sub picioare, deoarece fără aceste prețuri devine

imposibil de apreciat dacă resursele respective (factorii de producție) sunt utilizate rațional sau rezonabil. Sub aparența unei carapace planificate coerent, colcăie sau bolborosește un adevărat „haos planificat”. Rezultatul este – mai devreme sau mai târziu – sărăcia, penuria, lipsurile.

Ai zice – ca s-o luăm și pe ramura pozitivă a poveștii – că parcă Dumnezeu a lăsat și libertatea economică pentru a ne fi de ajutor unii altora, într-un fel de diviziune mentală sau intelectuală a muncii, cu consecințe cât se poate de practice. Dacă toți suntem liberi să alocăm resursele conform judecăților noastre economice descentralizate, se naște – din interacțiunea noastră pe așa-numitele piețe de factori de producție – o structură de prețuri de piață care dau mărturie despre cât de rare sau abundente (relativ) sunt anumite resurse sau bunuri. Acest fapt ne permite pe mai departe să contribuim – tot descentralizat – la coordonarea de zi cu zi a procesului social de producție care nu are alt scop ultim decât satisfacerea nevoilor populației în general, prin postura de consumatori. Parafrazându-l pe Sfântul Ioan Gură de Aur (împreună cu alți sfinți), se pare că Dumnezeu a făcut și aspectele economice ale lumii, astfel încât să avem nevoie unii de alții și să colaborăm în duhul libertății, fie că ne vedem și ne știm față către față, fie că nu.

Cununi de mame

Mama nu poate fi veșnică, dar pot fi veșnice respectul și dorul pentru ea.

Andreea Gheorma
profesor-învățător

În cartea de aur a memoriei neamului nostru păstrăm cu sfințenie chipuri și fapte ale oamenilor care au contribuit la modelarea și perfecționarea imaginii țării noastre, lăsând urme adânci în domenii multiple. Au scris stihuri pline de tâlc și cugetare, au pus bazele muzicii culte, au apărut cu vitejie țara și dreapta credință, au pictat sufletul românesc în cele mai frumoase nuanțe, au uimit prin formația enciclopedică și au călăuzit poporul român spre Viață și Adevăr.

Aceste personalități ascund în inimile lor icoane sfinte de mame discrete – cunoscute sau necunoscute, uneori neînțelese și neapreciate pe deplin de contemporani și posteritate. Se cuvine ca, în această primă lună de primăvară, lună dedicată femeii și încununată preafrumos cu sărbătoarea Bunei Vestiri – *praznicul Mamei din cer*, să ne

îndreptăm atenția spre femeile care au format cu grijă, gingășie și jertfă oamenii spre care privim cu admirație și cu sinceră recunoștință, pentru că îi avem drept repere fundamentale pe drumul căutării propriei noastre libertăți.

Raluca Eminovici, despre care marele nostru poet vorbea cu înduioșare, a fost o femeie evlavioasă care a știut să ofere celor unsprezece copii o parte din ea, jertfindu-se pentru bunăstarea familiei. A făcut parte dintr-o familie boierească, ale cărei rădăcini coboară adânc în istorie, până în timpul Mușatinilor. Ne reține atenția credința familiei stolnicului Vasile: șase copii din cei nouă s-au călugărit. În 1840, Raluca s-a căsătorit cu Gheorghe Eminovici, având o căsnicie de 36 de ani. A cerut zilnic de la Dumnezeu răbdare și putere pentru a duce cu cinste crucea căsătoriei. Nu i-a fost ușor, întrucât căminarul Eminovici era un om autoritar și violent. În

lucrarea *Viața și opera lui Mihai Eminescu*, George Călinescu conturează portretul Ralucăi Eminovici:

De statură era mică, dar robustă. Umbla tăcută prin casă, cu un aer de resemnare: ochii negri aveau o orientare îndepărtată, visătoare, iar colțul gurii, un zâmbet dureros. Era plină de bunătate, statornică în iubire, ca și-n ură și, ca mai toate ființele slabe și pasive, cu ieșiri, uneori, de sarcasm. Existența Ralucăi Eminovici s-a scurs, fără îndoială, obscură și trudită, într-o casă plină de copii, în grija continuă de ei, într-o hărnicie casnică necesară pentru a menține o familie atât de numeroasă.

Poetul și-a pierdut mama la doar 26 de ani. Apropiatii spun că, deseori, atunci când își amintea de mama lui, Mihai Eminescu arăta o durere vizibilă pentru că a pierdut-o la o vârstă timpurie, la care încă mai avea nevoie de rugăciunile și dragostea ei. Demnitatea mamei l-a făcut pe Mihai să-i poarte o dragoste și un respect aparte. Stihurile închinat mamei răsună până dincolo de vremuri și fac să tresară simțirile oricui:

Pe maică-mea sărmana atâta am iubit-o/ Și totuși când pe dânsa cu țărână-a acoperit-o,/ Părea că lumea-i neagră, că inima îmi crapă/ Și aș fi vrut cu dânsa să mă puie-n groapă.

Ion Creangă, cel care a rămas piatră de temelie în grădina meșterilor de gânduri și cuvinte bune, a lăsat în literatura română un portret unic al mamei sale. Smaranda Creangă este pentru oricare dintre noi mama care poartă cu sine libertatea, iubirea, speranța și bucuria, este tihna noastră în zbuciumul cotidian. Cămin, jertfă, energie, odihnă și zâmbet sunt cuvintele care o definesc pe mama genialului povestitor, toate adunate cu grijă în sufletul ei.

Amintindu-și de chipul mamei, al vrednicei femei care a fost neîntrecută în hărnicie, scriitorul humuleștean încântă inima cititorului cu un model de călăuză dulce și mângâietoare:

Așa era mama în vremea copilăriei mele, plină de minunății, pe cât mi-aduc aminte; și-mi aduc bine aminte, căci brațele ei m-au legănat, când sugeam țâța cea dulce și mă alintam la sânul-i gângurind și uitându-mă în ochii-i cu drag! Și sânge din sângele ei și carne din carnea ei am împrumutat, și a vorbi de la dânsa am învățat. (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Ecaterina Vlahuță, mama scriitorului care a evocat *România pitorească* – atlasul geografic comentat, traversat de o caldă iubire de țară, este originară din Transilvania. La bătrânețe, împinsă de dragostea pentru Hristos, se călugărește la Mănăstirea Agapia, cu numele de maica Elisaveta. Alexandru Vlahuță a închinat câteva versuri mamei lui. Într-una din poezii, scriitorul își amintește cum mama lui stătea evlavioasă în strana bisericii de la țară și pomește cum aceasta îl povățuia cu blândețe să se roage cuminte la sfinți. Scriitorul creionează tabloul mamei astfel:

Figura ta cuminte, duioasă și senină, Rășare, scumpă mamă, din vremurile acele, Ca o madonă sfântă, scăldată în lumină. (Alexandru Vlahuță, *Mamei*)

Se pare că Elena Ispirescu, mama îndrăgitului autor de basme nemuritoare, era o povestitoare neîntrecută, insuflându-i încă din copilărie fiului ei plăcerea de a reține, asculta și a istorisi la rândul său povești. Mama hotărăște ca Petre să învețe de la dascălii bisericești. Cunoaștem faptul că tânărul Ispirescu era harnic, serios și singuratic. Patronul lui de la tipografie i-a propus să se însoare cu o fată din familia lui, dar Petre a ales lecțiile de franceză, cititul și chitara pentru a alina mamei lui dorul după soțul decedat.

Mama scriitorului Vasile Alecsandri provenea dintr-un neam bun și cinstit. Era „frumoasă, fire gingașă, spirit religios” (G. Bogda-Duică), dar și „blândă, iubitoare de muzică și de o politețe rară” (N. Petrașcu). Lui Vasile Alecsandri îi plăcea să creadă că

îi seamănă la fire mamei: de la ea pare să fi moștenit felul său discret, iubitor și distins. Într-un tablou al familiei Alecsandri, Elena este înfățișată drept o femeie elegantă, îmbrăcată după moda timpului, neașteptat de tânără lângă fiica ei care îi era alături. Din discursul ținut la înmormântarea acesteia, aflăm că era o femeie credincioasă, care păzea legea și credința. Însuși poetul menționează în lucrarea *Suvenire din viața mea* că mama lui avea un „suflet nobil și îngeresc”, dovadă a stimei și simpatiei purtate.

Zulnia Iorga, mama marelui istoric, s-a bucurat de o solidă și atent selecționată cultură franceză, fapt ce a adus la folosirea impecabilă a acestei limbi. De asemenea, s-a remarcat și pe tărâmul scrisului, publicând diferite traduceri din limba franceză. Rămasă văduvă de tânără, fără venit și cu doi copii în grijă, este nevoită să calce și să coasă rochii pentru a se putea întreține. Mama l-a influențat pe tânărul Nicolae; cunoaștem faptul că în clasa I are un conflict cu învățătorul, deoarece scria zerourile așa cum îl învățase mama.

Stanca Brâncoveanu, mama domnitorului Constantin Brâncoveanu, s-a născut în cunoscuta și înstărita familie Cantacuzino, având șase frați care urmau să devină dregători în Țara Românească, lucru destul de rar în acea perioadă. Stanca și Papa Brâncoveanu au avut trei copii, dintre care doar Constantin a ajuns la maturitate. Viața Stancăi a fost influențată de crizele politicii interne din Țara Românească și de conflictul dintre Băleni și Cantacuzini. După spusele istoricului Nicolae Iorga, Brâncoveanu a fost educat de mama lui „cantacuzinește”. Domnitorul Constantin Brâncoveanu a fost atașat în mod deosebit de Mănăstirea Brâncoveni, deoarece acolo, într-o atmosferă de rugăciune, și-a petrecut copilăria și adolescența. După 44 de ani de văduvie curată, doamna Stanca trece la Domnul la vârsta de 66 de ani.

Despre mama domnitorului Ștefan cel Mare există puține informații sigure, cele mai multe fiind reconstituite la propunerea istoricilor, pe baza interpretării izvoarelor existente. Cea mai cunoscută menționare despre Maria Oltea aparține cronicarului Ion Neculce, scrisă la 250 de ani de la moartea ei. Această referire a făcut subiectul legendei *Muma lui Ștefan cel Mare*, dar și o poezie îndrăgită de toți copiii. Deși datele din legendă nu sunt validate istoric, mama care a dat viață marelui voievod este creionată cu însușiri precum sacrificiul, dârzenia și patriotismul, având o aură semilegendară. Ce se cunoaște aproape sigur este că Maria Oltea a influențat deciziile politice ale fiului său, îndeosebi preluarea tronului Moldovei. Spre sfârșitul vieții, Maria Oltea s-a călugărit și a fost înmormântată la Mănăstirea Probota.

Maica Agafia, care s-a numit Ana înainte de a se călugări, a fost mama duhovnicului cu viață sfântă de la Mănăstirea Sihăstria, Sfântul Cleopa Ilie. Părinții micuțului Constantin au fost un exemplu viu de viețuire creștină, fiind iubitori de Dumnezeu și de copii. Părintele Cleopa povestea:

Aveam o cameră toată numai icoane. Un fel de paraclis. Acolo ne rugam. Chiar și la miezul nopții ne sculam și făceam rugăciuni.

Familia ducea o viață curată și plăcută lui Dumnezeu, nu lipsea niciodată de la slujbe și mama făcea multă milostenie. Mama nu știa carte, dar își ducea existența prin muncă cinstită, cu rugăciunea în inimă și în minte. În primii ani de viață, pruncul Constantin era mereu bolnav. La îndrumarea vestitului duhovnic Conon Gavrilescu, mama s-a închinat cu lacrimi la icoana Maicii Domnului și a zis:

Maica Domnului, îți dăruiesc ție copilul acesta al meu, că este bolnav și plânge mereu. Fă ce știi tu cu el!

Evlavioasa Ana a trecut prin încercări nenumărate: rând pe rând, soțul și nouă copii

i-au murit de tineri. Doi băieți au intrat în obștea Mănăstirii Sihăstria, iar o fată în cea de la Agapia. La îndemnul părintelui Cleopa, Ana este tunsă în monahism, viețuind timp de 20 de ani în obștea Mănăstirii Agapia. De la Sfântul Paisie Olaru aflăm că *ea a fost ca o mamă pentru toate maicile.*

Mama Sfântului Andrei Șaguna, Anastasia, a dat pruncului numele ei, care înseamnă *învier*. După ce tatăl lor a fost nevoit, din motive de ordin material, să treacă la catolicism, mama și-a dorit să își crească copiii în dreapta credință, acordând o atenție deosebită acestui aspect. Anastasia Șaguna l-a dat pe Anastasiu la cele mai bune școli ale vremii. Andrei Șaguna avea să poarte un respect deosebit mamei lui, afirmând deseori: *Mamei mele îi dătoresc dragostea de Dumnezeu și credința ortodoxă, drumul meu în viață și duhul de jertfă care m-a călăuzit în toată opera mea.*

Când a fost întrebat ce a învățat de la mama lui, Înaltpreasfințitul Bartolomeu Anania a răspuns că mama le spunea deseori un proverb pe care îl auzise de la înaintașii ei: *Decât să întind în unt și să mă uit în pământ, mai bine să întind în sare și să mă uit la soare.* Mitropolitul mărturisea că a învățat, astfel, să privească mai mult la soare: *Și dacă Dumnezeu va hărăzi această lumină și dincolo de mormânt, voi fi într-adevăr fericit.*

Părinții Sfântului Dumitru Stăniloae erau amândoi foarte evlavioși. Nu lipseau duminica de la biserică și țineau cu strictețe toate posturile de peste an. Reveca Stăniloae și-a dorit în mod deosebit ca fiul ei, Dumitru, pentru care avea o slăbiciune aparte, să ajungă slujitor al altarului, ea însăși fiind din familie de preoți. Reveca mergea deseori la Brașov, pe jos, treizeci de kilometri prin zăpadă, cu o oală de sarmale, pentru a avea băiatul ce să mănânce timp de o săptămână. Într-un interviu în care a atins subiectul reîncarnării, părintele Stăniloae a spus: *Nu pot crede că mama mea nu rămâne mama mea. Cu iubirea ei permanentă, veșnică pentru mine.*

Din această bogată panoplie, putem remarca faptul că personalitatea acestor oameni deosebiți este legată organic de modul de viețuire al unor mame devotate,

minunate și iubitoare, fiind pentru fiii lor figuri pilduitoare. Nu cunoaștem suficiente informații despre mamele tuturor personalităților care și-au pus amprenta asupra evoluției culturii, dar se cuvine să le amintim numele: Maria Coșbuc, Iana Delavrancea, Tudora Bernea, Emilia Clodnițchi, Neaga Basarab, Ilinca Brâncoveanu, Ana Bantăș, nădăjduind că Dumnezeu le va face veșnică pomenire.

Avem grijă unii de alții

Maria Neagu,
profesor-învățător

Dimineța, primii elevi care intră în clasă rup liniștea cu glasul lor. Acum, că e primăvară, sunt și ei plini de viață, își fac planuri pentru noua zi, povestesc despre ce au pățit în drum spre școală, împart unii cu alții din pachetele lor și mă caută cu privirea. Îmi povestesc cum a fost drumul sau cum au auzit pășărelele cântând în apropierea școlii, mă întreabă ce vom face și îmi povestesc ce vor face ei, pentru că au nevoie să-i ascult. E un freamăt care crește până la momentul rugăciunii, când deja s-au adunat cu toții în clasă.

Printre lecțiile de limba română și matematică ne căutăm unii pe alții, vrem să povestim, să ne jucăm, dar timpul e prea scurt. Aș vrea să-l apuc și să trag de el, să-l prelungesc, să putem povesti în voie fără să avem un ochi aruncat către ceas. E mare lucru în ziua de astăzi să ai adunați laolaltă atâția copii isteți, care să fie cu adevărat plăcuți, cu zâmbetul pe buze, cu care să îți fie drag să lucrezi.

Văd că au crescut, sunt mai înțelegători unii cu alții și vor mai multă libertate, dar în anumite momente cumpănitoare aleg să fie iarăși mici, așa cum erau acum un an. De-a lungul zilei ne regăsim uneori într-un soi de gâlceavă. Ei ar vrea să urce și să coboare singuri scările, dar atunci când o fac sar trepte sau se întrec până sus. Se gândesc că nu li se poate întâmpla nimic rău. Aș vrea să înțeleagă că regulile orânduite sunt pentru ca ei să fie în siguranță și pentru a putea funcționa ca grup. Prima regulă a clasei este „să avem grijă unii de alții”, pentru că de la grija pentru aproapele pornesc multe. Pentru a se completa și a funcționa împreună au nevoie să își respecte libertatea unul altuia. Atunci când jumătate

are nevoie de liniște este corect ca cealaltă jumătate să se tempereze, iar atunci când unii au nevoie de mișcare, ieșim cu toții afară, chiar dacă alții ar dori să rămână în clasă. Astfel, au grijă unii de alții, fiind atenți la nevoile grupului, nu doar la cele individuale.

Au avut câteva săptămâni senine în care am văzut între ei un echilibru. M-am bucurat de ocazie și am găsit că este oportun să îi întreb ce știu ei despre libertate și să le spun și care este perspectiva mea. Unii au reținut momentele în care au fost lăsați să se joace împreună, fără ca adulții să se implice în jocurile lor, simțind că atunci când sunt lăsați în voie primesc, de fapt, încrederea părinților, bunicilor, profesorilor, încrederea aducând cu ea și mai multă libertate. Alții au descris cu încântare libertatea pe care o simt în timpul ieșirilor în natură alături de familie, iar câțiva au vorbit despre libertatea pe care o aveau Adam și Eva în Eden. Răspunsurile lor au fost surprinzătoare pentru că au acoperit multe fețe ale libertății, fără vreo întrebare de sprijin sau vreo idee de la care să pornească, semn că se bucură cu toții de libertate și o recunosc în mai multe contexte.

La final, le-am împărtășit și opinia mea, le-am povestit că pentru mine libertatea înseamnă o conștiință împăcată, mai exact să îi tratezi cu respect pe ceilalți, să nu le faci rău, să îi ajuți atunci când au nevoie, cu o vorbă bună, după ce au primit o notă mică, cu liniște pentru a se putea concentra asupra temelor, cu o îmbrățișare atunci când le e dor de cineva care e departe.

Îmi doresc ca elevii mei să fie liberi, de aceea inima mea crește când îi văd ajutându-se între ei și ținând seama unii de alții, când fac ce este bine, frumos și adevărat.

Electron în grad de libertate

*Cum Dumnezeu cuprinde cu viața lui cerească
Lumi, stele, timp și spațiu ș-atomul nezărit,
Cum toate-s el și dânsul în toate e cuprins,
Astfel tu vei fi mare ca gândul tău întins.*
Mihai Eminescu

Ana Chira,
profesor de chimie

Fascinantă călătorie a omenirii în adâncurile materiei, cunoașterea structurii atomice, care se află la temelia realității universului și care fundamentează acum întreagă fizică, chimie sau biologie, are un parcurs încălțat încă de la primele intuiții ale înțelepților antici, până la giganticele acceleratoare de particule de astăzi. Mărimea minimală a materiei, afirmată de John Dalton și adoptată de oamenii de știință, implică teoria atomică, adică întregul complex al lumii materiale ce ne înconjoară și care este format precum știm astăzi din 118 elemente chimice.

Încă din Antichitate, filozofii și-au pus problema constituției materiei, dacă aceasta poate fi divizată la infinit sau până la o anumită limită în care se află particulele de bază ale materiei. Grecii antici au observat că chihlimbarul atrage obiecte ușoare atunci când este frecat de blană. Astfel, atât cuvântul *electric*, cât și *electricitate* sunt derivate din latinul *ēlectrum*, care provine din cuvântul grecesc pentru „chihlimbar”, ἤλεκτρον (*ēlektron*). Descoperirea electronului, în secolul al XIX-lea, poate fi interpretată ca perioada în care a luat naștere și a făcut primii pași această știință a particulelor elementare.

Electronul este purtătorul material al celei mai mici mase și al celei mai mici sarcini electrice cunoscute în natură, iar mișcarea

acestor electroni în straturi bine definite în jurul nucleului determină proprietățile chimice și fizice ale atomului. Interacțiunea lor cu nucleii adiacenți este principala cauză a legăturilor chimice, iar urmărirea unui înveliș de valență complet determină atomii să câștige, să piardă sau să împartă electroni, formând molecule și compuși.

Electronii diferitelor tipuri de atomi posedă **diferite grade de libertate**. În cazul unor tipuri de materiale (metale), la marginea atomilor apar legături atât de slabe, încât acești electroni se deplasează haotic, practic nelegați, și pot deveni liberi să-și părăsească atomii și să plutească în spațiul dintre atomii învecinați. În alte tipuri de materiale (dielectrice), electronii din atomi au o libertate de mișcare foarte restrânsă. Practic, electronii sunt considerați a fi liberi de legăturile lor în materie, socotind că aceste legături pot fi neglijate față de energia $h\nu$ a cuantei incidente. Un electron dintr-un atom are deci o energie care depinde de numărul cuantic și care nu poate lua orice valori de energii posibile. Totuși, în ciocnirea unei cuante cu un electron în repaus, socotit liber, schimbul de energie se face în așa fel încât cuanta difuzată își schimbă lungimea de undă. Atunci când un electron primește o cantitate mare de energie, el părăsește atomul căruia îi aparține, devenind ion pozitiv. Dacă însă electronul

este atât de legat, încât energia cuantei nu mai este suficientă pentru ca el să fie considerat liber sau dacă impulsul transmis de cuantă nu poate extrage electronul din legătura sa în atom, atunci impulsul este transmis întregului sistem atomic. Acest efect parcurge orice gândire născută în laboratoarele de știință, devenind model, concept sau teorie pe care se sprijină calea câmpului de cercetări științifice.

Heisenberg și Bohr au susținut imposibilitatea de a măsura cu exactitate poziția și momentul cinetic al unui electron, conform principiului incertitudinii. În acest fel, incertitudinea unui electron apare ca o libertate cârmuitoare, în care se arată intervenția unor puteri nefizice în acest spațiu cuantic. Se poate gândi că totul se petrece ca și cum această organizare a sistemului ar determina apariția vieții și a ființei umane. La nivel cuantic, lumea e un spațiu agitat, fluctuant, cu probabilități și incertitudini. Asemenea incertitudini constituie deschideri și bogate posibilități de schimbare în perspectiva mentală, mai mult decât se poate cuprinde și exprima în cuvinte. Prin urmare, din perspectiva chimiei cuantice, se pot oferi posibilități nenumărate de a demonstra libertatea umană, iar între libertatea cuantică și libertatea ființei umane este o legătură echipolentă.

Libertatea eului și acțiunea lui se găsește mereu în contratimp cu libertatea lumii cuantice, în care realitatea nu este chiar totdeauna măsurabilă, în timp ce omul este permanent în căutarea unei realități complet măsurabile. Astăzi, omul râvnește la o libertate peste măsură – vânează libertatea falsă a acestei lumi. În sistemele create de om, măsura libertății este dată de numărul *gradelor de libertate*, în care se discern diverse teorii asupra înțelegerii sinelui și o neînțelegere totală a naturii libertății. Prin această pecete a libertății, ființa lumii se identifică prin liberă autoafirmare, iar gradele de libertate pot fi schimbate deplin și independent unele de altele. Cu toate acestea, într-o perspectivă teocentrică, Cunoașterea și Adevărul sunt înțelese, la nivel existențial, ca obiective ale libertății de gândire, iar, într-un anumit sens, sunt moduri ale libertății, forme în care se realizează libertatea. Pentru că nu avem certitudinea adevărului, cu atât mai mult avem nevoie de libertatea de a-l cerceta, pentru că libertatea omului este, dincolo de orice condiționare, capacitatea de a se elibera de determinismul lumii nu prin abandonarea lumii ca atare, ci prin transfigurarea ei în Hristos-Dumnezeu, așa cum ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel: (...) *unde este Duhul Domnului, acolo este Libertate*. (2 Corinteni 3, 17)

POVESTI ISTORICE DESPRE LIBERTATE

ÎN DIALOG

*Dar nu poate fi fericire fără libertate,
nu poate fi libertate fără putere, nu vom
fi puternici dacă nu vom fi uniți...*

Mihail Kogălniceanu

*Termenul „libertate” a devenit
atât de uzual, încât cred că este util să
îl clarificăm. Prin urmare, ce înseamnă
libertatea, sub toate aspectele ei,
de exemplu, spirituală, cum este ea
percepută în istorie, la nivel individual
sau al unui popor, ce anume o definește?*

Georgeta Filitti: Libertatea este un cuvânt teribil de subiectiv pentru că noi trăim astăzi în România o situație aproape imposibilă. Este capacitatea unei comunități de a-și rostui viața după cum dorește. Dar comunitatea nu este izolată, este libertatea mea în raport cu libertatea altuia, deci trebuie găsită o formulă de cooperare. În istorie această formulă este foarte greu de găsit, aproape imposibil, este o luptă necurmată. Face parte din mobilitatea socială, nu trebuie percepută ca o nedreptate, este o realitate a societății omenești. Oamenii se luptă între ei, iar în momentul în care declar că sunt liber, când fac caz de libertatea mea, de obicei, trebuie să mă uit în jur dacă nu cumva libertatea mea afectează libertatea celui alt. Și acest lucru se întâmplă de cele mai multe ori. De ce? Pentru că sunt țări mari care decid

lucruri ce nu sunt întotdeauna în concordanță cu siguranța și confortul vecinilor. Eu nu sunt partizana învățării istoriei de dimineața până seara, dar este o realitate istorică pe care este obligatoriu să o cunoaștem. Cum spunea Kogălniceanu, unul dintre ctitorii României moderne, noi nu putem pune țara noastră într-un hârzob și să plecăm cu ea în lume. Aici suntem, aici trebuie să rămânem. Aici trebuie să găsim o modalitate de conviețuire cu vecinii. Mulți oameni politici au comentat vecinătățile noastre și au ajuns la concluzia că doar Marea Neagră ne-a fost un vecin prietenos, cu restul am avut câte ceva de împărțit. În funcție de puterea acestui vecin, putem să ne temem, de exemplu, vecinătatea cu Imperiul Rus nu ne-a fost niciodată favorabilă. Ca orice țară mare, Rusia a tot vrut să cucerească, să iasă din propriile frontiere. Am suportat 13 ocupații din partea lor care au fost cumplite. Noi suntem un popor neolatin și ne-am apropiat de mentalitatea urmașilor Imperiului Roman, iar în această împrejurare s-a format o mare diferență. Noi suntem o țară mică spre mijlocie și dacă vrem să supraviețuim în lume trebuie să consolidăm diplomația și cultura, cum spunea tot Kogălniceanu.

Georgeta Filitti este istoric, specialist în istoria premodernă și modernă a României. S-a născut la București la 1 iunie 1938. Este doctor în istorie de la Facultatea de Istorie-Filosofie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. Începând cu anul 1961 este cercetător la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Române. A fost bibliotecar și șef de serviciu (2004–2007) la Biblioteca Metropolitană București, cercetător (2007–2010) la Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc. Din anul 2009 este lector la Fundația „Calea Victoriei”. **Există libertate în istorie? Dar în istoria poporului român? Pentru a afla răspuns la aceste frământări am dialogat cu un cercetător al unui institut cu renume european, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”.**

În prezent, în ce măsură statul român mai poate proiecta în raport cu marile puteri, cu vecinii, cu structurile supranaționale această cultură, această diplomație?

România întotdeauna s-a exprimat prin lideri. Cu alte cuvinte, a existat o pătură elitistă, nu neapărat din punct de vedere social (adică boierimea), dar, în primul rând, din punctul de vedere al educației. Sigur că au fost mai multe elite din rândul boierimii decât al oamenilor mai modești, dar nu trebuie să absolutizăm. Cunoaștem și excepții: Vasile Pârvan, mare profesor care a predat la Londra, Nicolae Iorga, mare istoric al lumii, nu doar al României, prin liniile directoare pe care le-a stabilit. Deci, noi ne exprimăm prin aceste elite. Societatea românească, după prăbușirea comunismului, s-a trezit în fața noutăților, pentru că este mai tentant să mă uit pe TikTok decât să îl studiez pe Kogălniceanu. În scrisorile lui Ionel Brătianu către mama sa, ca student din Italia, acesta îi scrie despre operele pe care le vede la Galeria Uffizi. Vedeți un om politic din zilele noastre făcând ceva asemănător? Este o hrană spirituală de care unii oameni au nevoie,

alții nu. Dar dascălii au responsabilitatea să alimenteze această nevoie.

V-ați născut în anul 1938, ați fost contemporană adoptării Constituției lui Carol, autoritară și profund edificatoare pentru vremea respectivă, cu dezvoltarea plenară a regimurilor totalitare la nivel internațional, ați trăit în comunism aproape toată viața matură. Cum s-au suprapus aceste momente istorice pe biografia dumneavoastră personală? Când ați început activitatea ca studentă și ca tânără cercetătoare, ați trăit perioade în care drepturile v-au fost îngrădite?

Faptul că m-am născut în 1938 nu înseamnă că am perceput dimensiunea dictatorială a regimului carlist. Dar, ca studentă, am aprofundat, și vă spun că, față de dictatura comunistă, acest regim a fost „parfum”. A fost această gândire duplicitară pe care cred că foarte mulți am avut-o. Eu am intrat în școală în 1945, în epoca în care lui Stalin trebuia să îi mulțumim ca lui Dumnezeu. Când am învățat să scriu, eu i-am scris o scrisoare despre performanțele

mele școlare lui Iosif Vissarionovici Stalin, convinsă fiind că el îmi citește scrisoarea, că știe românește, că poate îmi va și răspunde. Ce trebuia să îmi spună părinții mei? Că Stalin este un criminal? Ei nici nu știau de fapt prea multe lucruri atunci, s-a aflat mai târziu adevărul despre grozăviile gulagului. Eu i-am spus lui Stalin că învăț foarte bine cu guvernanta mea, mère Marlene, o maică catolică. Mama mi-a spus doar că pe tovarășul nu-l interesează mère Marlene, dar pentru mine era esențial, pentru că eu trăiam foarte intens relația mea cu ea.

Ne puteți spune mai multe despre viața de student și începuturile în Institutul de Cercetare „Nicolae Iorga”?

Am apreciat la părinții mei faptul că erau foarte liberali, m-au lăsat să îmi aleg drumul profesional, deși tata ținea foarte mult să mă fac inginer, o meserie foarte apreciată atunci. Am dat prima oară la Drept pentru că voiam, ca orice tânăr, să îndrept lumea. Am picat cu glorie. Mama mi-a spus că nu sunt „vremuri de ars gazul” până dădeam anul următor la facultate, așa că am făcut o școală tehnică extraordinară de stenografie și dactilografie. Când am intrat la istorie aveam profesori din vechea gardă de profesori interbelici, foarte bine pregătiți, aveam asistenți care erau activiști de ultimă speță și politrucci care nu făceau altceva decât să ne îndoctrineze pentru că era o facultate cu un ascuțit caracter ideologic. Am terminat facultatea fără să am acces oficial (pentru că prin biblioteca din casă aveam) la cărțile lui Iorga, Brătianu, Filitti, istoricii noștri mari. Nu te puteai duce la bibliotecă să ceri o carte a acestor mari istorici, nu erai bine văzut. Doar faptul că mi-am arătat curiozitatea să citesc la un moment dat *Mein Kampf* a fost subiect de multe iscodiri timp de trei luni, ca să afle de ce vreau eu să citesc această carte – dintr-o curiozitate științifică. Informarea nu înseamnă o ideologizare tâmpă.

În 1964, au fost aduși în institut 26 de intelectuali eliberați din pușcăriile comuniste, poligloți, absolvenți de universități străine. Ei abordau idei înalte și mai aveau o mare calitate – când te duceai și îi întrebați ceva îți răspundeau imediat cu generozitate și foarte documentat. Pentru un cercetător tânăr ca mine a însemnat o mină de aur. Prin sfaturile pe care ni le dădeau, prin răbdarea îngerească pe care o aveau cu fiecare dintre noi, acești oameni au contribuit din plin la formarea mea. Tot de la aceștia, prin relatările despre ceea ce au trăit în închisori, mi-am completat imaginea despre perioada aceea. Le trimit un gând recunoscător, chiar dacă nu mai este în viață niciunul din ei.

Pe fundalul anilor '80, când viața social-culturală se degradase accentuat, care era atmosfera de lucru în cadrul institutului?

În 1987, la noi la institut a venit un mare orientalist, Aurel Decei. A făcut parte din diplomație în timpul războiului, apoi a rămas în străinătate și era foarte activ în criticarea regimului din România, inclusiv cu pietre aruncate în ferestrele ambasadei noastre de la Istanbul. A fost capturat și adus în România, torturat, ținut trei ani în celula condamnaților la moarte. Cuiva i-a venit totuși ideea să îl elibereze, să profite de cunoștințele lui unice – cunoștea 12 limbi, era teribil de cultivat – și l-a adus la institut. Timp de un an am făcut cu el „învățământ politic”, având ca temă Biblia. Și astfel toți și-au dorit să facă „învățământ politic”.

În 1988, la o ședință de sindicat a fost un moment care era să arunce institutul în aer. De obicei, aceste ședințe aveau un caracter formal, fiecare își vedea de treabă, citea pe sub masă ce voia. În moțaiala aceea de lună iulie, se ridică un coleg și spune: „Știu că mă veți turna, dar eu vă spun: am făcut o monografie despre Matei Basarab, pe care am trimis-o la Comitetul Central și am cerut la final să nu fie distruse satele românești. Noi suntem totuși o

țară de țărani, de aceea noi istoricii trebuie să susținem că nu este normal să moară satul.” Doi securiști recunoscuți de noi desigur că au dat raportul. Cei de la Comitetul Central, Biroul 2, din subordinea Elenei Ceaușescu, au cerut o anchetă mai amplă în urma căreia au decis să desființeze institutul și pe toți ne-au împărțit în toată țara. Eu am fost repartizată la Arad. Au fost și oameni cu capul limpede care au sfătuit-o pe Elena Ceaușescu să nu desființeze institutul care avea o rezonanță internațională, lucru care s-a și întâmplat.

Există, în istorie, un lider sau un grup de oameni, care să se apropie cel mai mult de întruchiparea idealului de libertate? Dacă ar fi să alegeți un moment din întreaga istorie a poporului român, despre care să spuneți că a constituit apogeul său, punctul cel mai înalt al acestui neam, care ar fi acela?

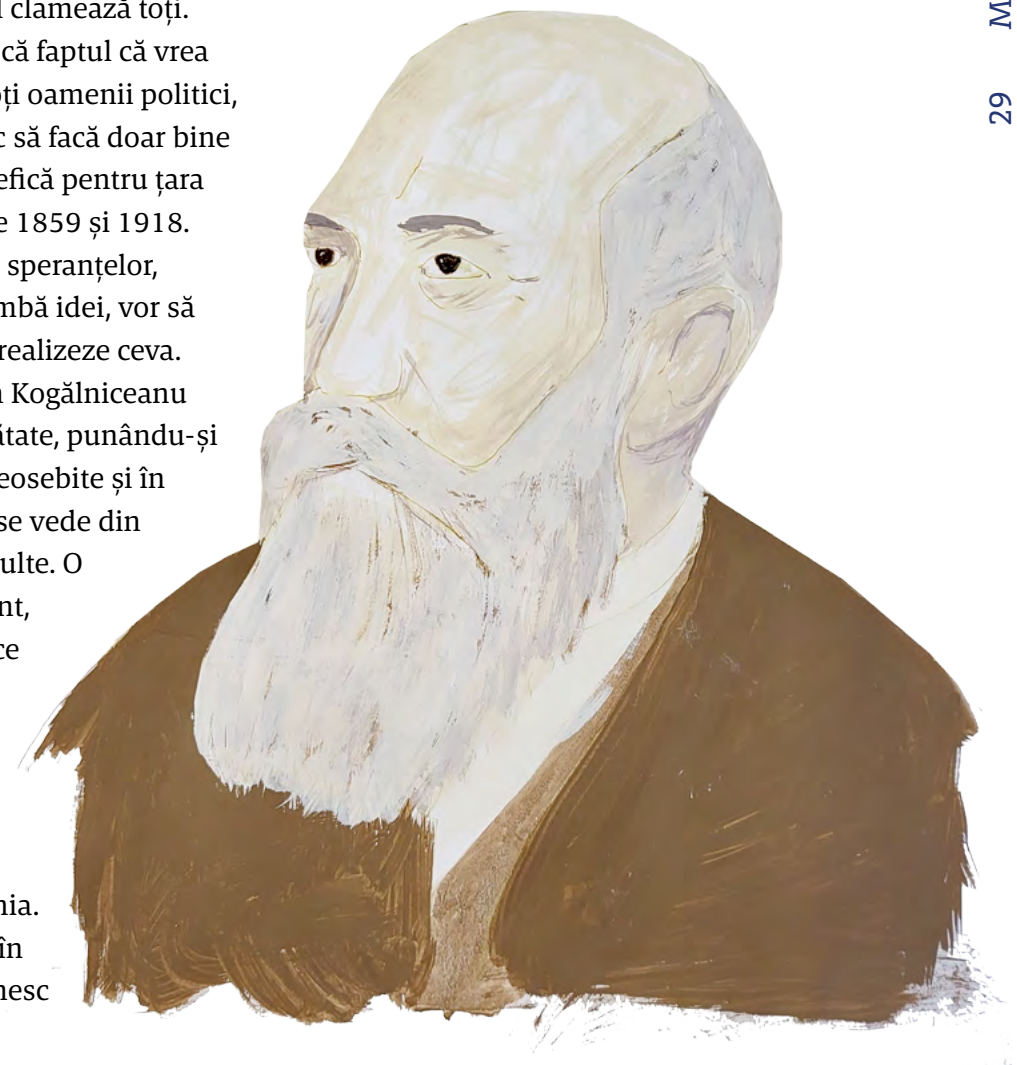
Idealul de libertate îl clamează toți. Nimeni nu vrea să recunoască faptul că vrea să instaureze o dictatură. Toți oamenii politici, cel puțin declarativ, se întrec să facă doar bine poporului lor. Perioada benefică pentru țara noastră aș zice că a fost între 1859 și 1918. Secolul al XIX-lea este cel al speranțelor, elitele încep să circule, schimbă idei, vor să fie libere în exprimare și să realizeze ceva. Faptul că un C.A. Rosetti, un Kogălniceanu au trăit ani la rând în străinătate, punându-și amprenta ca personalități deosebite și în țările unde au studiat, ceea ce se vede din corespondența lor, spune multe. O generație formată în Occident, școlită prin idei liberale, trece prin diaspora de factură politică, se întoarce în țară și contribuie la modernizarea țării. A fost un moment de șansă extraordinară pentru România.

Mai mult decât atât, în 1866 vine pe pământ românesc

și spune „am să fiu un bun român” – felul gospodăresc al unui neamț – regele Carol I, care știe că trebuie să facă ceva cu un popor a cărui caracteristică este entuziasmul de început, dar care nu duce niciodată la bun sfârșit acel lucru. La moartea lui Carol, când s-a citit testamentul, s-a văzut cât de bine a chibzuit totul: a donat sume de bani către mai multe licee, aranjase ca acestea să nu primească banii imediat, ci după un an sau doi, când creștea dobânda. Preocuparea autorităților de a îmbunătăți condiția omului de jos era evidentă atunci. Carol I a creat școli, a nășit mulți copii săraci pe care nu doar i-a botezat, dar i-a și înzestrat. Toate acestea conduc spre libertate.

Ca o concluzie, revenind în prezent, aș defini libertatea ca o stare de spirit, o stare de siguranță care se poate dobândi doar din elemente de statornicie.

Au consemnat prof. Lucia Crăciun și Mariana Lina.

Tânăr fiind eu liber mă credeam

Ninel Ganea,
filosof și publicist

Cea mai mare parte din copilărie și din adolescență mi-am petrecut-o în anii '90 ai secolului trecut. Un moment pe care mi-l amintesc foarte bine și care a fost un punct de cotitură, nu doar pentru mine, l-a reprezentat Revoluția din Decembrie. Nu era poate întocmai aceeași senzație pe care o evoca Wordsworth în timpul Revoluției Franceze, când scria că „beatitudine era în zorii acelei zile să trăiești, dar să fii tânăr însemna să trăiești în cer”, dar nici prea departe nu ne aflam.

Sentimentul predominant încercat de toți, cred, era acela al unei libertăți fără măsură cu care istoria (pe atunci nu știam mai nimic de Dumnezeu) ne binecuvântase viețile. Iar libertatea aceasta dobândită miraculos se exprima aproape doar în consum și exprimarea fără inhibiții a sinelui. La fel ca niște sălbatici confrunțați prima oară cu roadele unei civilizații mai avansate tehnologic, copii fiind, ne cheltuiam energia și banii pe toate prostiile imaginabile. Cu cât mai exotic colorate, cu atât mai bune! Beam și mâncam chimicale cu gust și aspect de chimicale, dar vândute ca sucuri și deserturi, părându-ni-se nu doar că ne îndulcim cu cele mai bune lucruri de pe fața pământului, dar și că viața începe să fie mai dreaptă cu noi și că suntem răsplătiți după măsura noastră.

Toată această euforie consumeristă nu a ținut prea mult, și asta din cauza inflației. Oamenii și-au pierdut rapid economiile

și slujbele, nu însă și idealurile unei vieți îndestulate. Pe de altă parte, în pofida neajunsurilor economice, lumea, și mai ales tinerii, se puteau folosi în continuare de celelalte roade mai puțin costisitoare ale libertății. Adică să se comporte, să vorbească și să se manifeste fiecare după cum îl tăia capul. Eram încă în ciclul primar când acest extaz democratic ne-a contaminat pe mine și pe colegii mei și îmi vine rapid în minte o expresie care se afla pe buzele tuturor de fiecare dată când se protesta față de o interdicție sau când se făcea ceva nepotrivit: „E democrație!”

În mințile noastre, comunismul ajunsese să fie asimilat nu doar cu represiunea politică și mizeria economică, ci și cu o anumită decență vestimentară și o cumsecădenie morală. Pe atunci, cei care respectau invariabil regulile și se îmbrăcau mai cuviincios (de regulă, bătrânii) erau etichetați aproape fără excepție ca fiind „comuniști” (vezi, de pildă, și titlul unui roman cu succes de public intitulat *Sunt o babă comunistă*). Așa că adeziunea noastră la valorile democratice se traducea printr-o îmbrăcăminte pestriță, prin frizuri extravagante și o nonșalanță care depășea uneori bunul simț.

Bineînțeles că aveam în continuare multe rezerve și inhibiții salvatoare, care ne fereau de la a fi niște barbari desăvârșiți, iar comunitățile și familiile, în pofida dezintegrării lor evidente, încă jucau un rol în

educarea caracterului. Dar nimeni nu-și făcea iluzii din ce direcție bătea vântul.

Multă vreme nu mi-am pus problema de ce și cum apăruse această beție a libertății. Mi s-a părut la fel de naturală ca aerul pe care îl respiram. Nu demult, însă, am văzut un documentar despre serialele americane ale anilor '90, care se difuzau, de altfel, și în România, și la care noi ne uitam, tineri fiind, cu gura căscată. Ceea ce m-a izbit a fost recurența cu care personajele din toate aceste filme își justificau raznele, susținând: „Sunt anii '90!” Cu alte cuvinte, duse sunt vremurile în care trebuia să ținem la moravuri și la etichete. Acum a sosit o eră nouă, a libertăților

neîngrădite în care putem face orice și fără să dăm socoteală nimănui, dar mai ales nouă înșine.

Dumnezeu nu era nici măcar o ipoteză nenecesară.

Sau, cum

spunea un cântec la modă pe vremea aceea „dacă nu dansezi pe cântecul acesta, atunci probabil că ești mort”.

Am absorbit toată această ideologie pe nemestecate și, pentru mulți oameni din generația mea, trecuți bine de mijlocul vieții, ea reprezintă în continuare, poate cu mici ajustări ici-colo, filozofia de viață *par*

excellence.

În ceea ce mă privește, nu aș fi abandonat probabil niciodată această credință, dacă nu mi s-ar fi părut pe măsura trecerii anilor nu doar insuficientă și precară, ci și, după prea mulți ani de experimente, o rețetă sigură de nefericire în plan personal.

Aparent, nimic nu poate fi mai atrăgător și mai înălțător ca libertatea de a-ți face voia, indiferent de circumstanțe și de persoane, mai ales când toată cultura te încurajează să faci asta. Totuși, în viața de zi cu zi, ceea ce am observat, nu atât de devreme pe cât mi-aș fi dorit, a fost că toate libertățile neîngrădite și negândite nu făceau altceva decât să provoace suferință, nu doar în jur, ci și celui care se purta astfel. Și, mai mult, îl transformau la modul foarte concret, deloc metaforic, dintr-un om liber într-un sclav.

În literatura patristică apare frecvent expresia „rob al patimilor”. Avva Dorotei, de pildă, scrie astfel: „Cel robit păcatelor e împovărat și tras de ele, precum zice: *Fiecare e legat de lanțurile păcatelor sale* (Prov. 5, 22).”

Tentația mare este de a surprinde în astfel de comentarii și idei licențe retorice menite să insuflă o temere sănătoasă de patimi și căderi. În același timp, însă, oricine a întâlnit un om care și-a trăit libertatea fără nicio rânduială a observat nu o înflorire a persoanei,

ci o împuținare, ba de multe ori chiar o bestializare și o incapacitate de a mai fi stăpân pe propriile fapte, ajungând la cheremul afectelor cele mai de jos. Libertatea se preschimbă destul de rapid atunci când e îndreptată spre satisfacerea patimilor în sclavie. Sau, după cum spunea un scriitor al Bisericii din sec. V, „un om are atâția stăpâni câte patimi are”, lucru de altfel binecunoscut și de orice lucrător mai competent din serviciile de spionaj, de șefii cartelurilor de droguri ori de manipulatorii sociali.

Libertatea de a vorbi

stăzi știu că niciodată nu voi fi scriitoare. Libertatea și ușurința cu care îmi folosesc cuvintele în expunerea de idei, emoții, sentimente, păreri, prin viu grai, vorbind pur și simplu, îmi lipsise total în exprimarea scrisă. Tocmai de aceea voi scrie ca și cum aș vorbi.

În virtutea experienței pot afirma că atunci când eram pur și simplu paralizată din punctul de vedere al exprimării verbale, când nu puteam rosti niciun cuvânt de frica unei eventuale greșeli pe care aș fi putut să o fac, când tot corpul meu participa într-un mod sabotor, blocând odată cu mintea și cuvintele care se cereau rostite, nu mi-aș fi putut închipui că tocmai această zonă de manifestare umană mă va fascina și preocupa cel mai mult în această viață. Cu toate îngrădirile libertății de a vorbi, îngrădiri puse chiar de propria mea minte, toate meandrele vieții, toate posibilitățile existențiale m-au purtat către studiul și punerea în aplicare a cunoștințelor obținute chiar în domeniul care, aparent, mi-a fost cel mai mare dușman.

Libertatea mea de a vorbi este dată de siguranța pe care am dezvoltat-o prin cunoașterea, înțelegerea și justificarea fiecărui lucru pe care aleg să îl fac, fiecărei întâlniri pe care aleg să o onorez, fiecărui fapt la care aleg să particip de bună voie, cu toată ființa. Orice mi se impune să fac și este obligatoriu în virtutea respectării unor reguli sociale sau chiar a unui *joc de viață* pe care am ales să îl joc în cunoștință de cauză, mai mare sau mai mică, îmi blochează instant libertatea de a mă manifesta firesc, mai ales în vorbire. Atunci

prof. univ. dr.
Viorica Vatamanu,

când sunt îngrădită sau forțată de împrejurări să efectuez anumite lucruri despre care nu am o credință totală că îmi sunt benefice sau că nu pot să le împlinesc optim, libertatea mea în exprimare și chiar în formarea cuvintelor din punct de vedere tehnic lasă de dorit. Simt încorsetarea fizic, mental, emoțional, ceea ce duce la un eșec mai mare sau mai mic, în funcție de situație și de factorii care conlucrează la înfăptuire.

O vorbire clară, curată, echilibrată din punct de vedere tehnic, din punct de vedere emoțional și, nu în ultimul rând, din punctul de vedere al punerii ideii pe care doresc să o exprim în cea mai bună formă are nevoie de libertate. Libertatea este dată de siguranță. Siguranța este dată de cunoaștere. Cunoașterea este necesară și în interior, dar și în exterior. Propria cunoaștere poate fi dată și chiar influențată de persoane din afara mea în care eu am încredere sau care s-au impus asupra mea prin anumite mijloace pe care eu le consider coercitive, dar și prin propriul meu studiu pe care îl aplic, în măsura posibilităților, în manifestările mele existențiale. Atunci când mă asigur că ceea ce doresc să exprim este adevărat, când nu sunt constrânsă într-un mod evident sau subtil să mă manifest într-o anumită direcție impusă injust, din punctul meu de vedere, pot spune că sunt liberă să vorbesc, iar asta va duce la o exprimare liberă, în autenticitatea mea.

Autentic mă pot manifesta doar când mă simt întru totul liberă. Vorbirea mea mă urmează în aceeași măsură, totală, deci va fi autentică numai în măsura în care eu mă voi

simți liberă să mă manifest. Sunt autentică dacă mă simt liberă. Vorbesc liber dacă sunt autentică.

Întotdeauna există o situație în care fiecare dintre noi este pus să vorbească despre ceva. De fiecare dată avem posibilitatea să ne exprimăm pe noi înșine prin modul în care ne expunem ideile din punct de vedere expresiv. Expresivitatea este dată de autenticitate. Autenticitatea are în compoziția ei inteligența noastră, capacitatea de corelare, de condensare a ideilor, de exprimare tehnică, de susținere, de transmitere a emoțiilor, a sentimentelor, a dorințelor noastre. Dacă ne lipsește libertatea de a ne exprima, riscăm posibilitatea de a fi autentici, riscăm posibilitatea de a fi înțeleși așa cum suntem cu adevărat. Interesant este că atragem în aceeași eroare și ascultătorul, partenerul sau partenerii cu care dorim să comunicăm.

Orice mică eroare de comunicare, orice mică neînțelegere duce către tensiuni invizibile la început, care se pot accentua și degenera ori în neînțelegeri majore, ori în disensiuni acute. Toate acestea duc mai departe la îngrădirea voită a libertății de a vorbi. Uneori, micile erori arată o incompatibilitate a interiorului nostru, a modului în care gândim și dorim să se întâmple lucrurile în viața noastră și expresia exterioară pe care o afișăm. În dorința de a ne apăra prin frici care vin, de cele mai multe ori, din motive neclare, subtile, negândite, atașate de ființa noastră în mod fals, prin credințe false și impuneri neconcordante cu personalitatea noastră, ducem o luptă interioară, de cele mai multe ori, inutilă. Toate neconcordanțele existente

între noi, cei profunzi, între modalitatea noastră de gândire, de a vedea lucrurile, viața și ceea ce ne închipuim că ar trebui să expunem în afara noastră pentru racordul social care ni se cere și ni se impune, duc la îngrădirea libertății vorbirii.

Libertate

Catinca Șoimulescu, clasa a VIII-a

Cu toții-au scris cândva de libertate,
de pasărea ce se înalță în văzduh.
Cu-albastrul cerului se împletește,
cu penele
ce mult acestea au tânjit să zboare.

Libertatea-i vântul ce se joacă printre plete
și aerul rece ce ne dezmoartește
dimineața
și ne aduce-amine de râsul
ce l-am uitat în somn.

Ne-au spus și Mureșanu, Radu Gyr:
„Deșteaptă-te”, „Ridică-te, Ioane”,
parcă arzând de dor
să vadă libertatea și pe pământul lor.
Simt libertatea cum îmi strigă în suflet
când greșesc;
pentru că pot.

ZoomZet

Timp pentru libertate!

EDITORIAL

Teodora Păuna
clasa a X-a

Informații care circulă la viteze
formidabile, idei năvălind în iureș
din toate părțile, trepte ale progresului
doborâte una după alta, agitație, freamăt,
zbucium și, mai presus de toate, tic-tac, tic-tac,
timpul care se scurge fără de veste, scăpând
printre degetele noastre! Așa arată, în linii
mari, societatea secolului XXI, în care valori
și concepte precum libertatea și afirmarea
propriei persoane se află pe buzele tuturor.
Însă cât de autentice sunt ele în realitate?

Problematica are o multitudine de
valențe, dar, pentru început, iată un aspect
care pare să ridice adevărate provocări fiecărei
ființe umane: vremelnicia, faptul că o zi își
cunoaște apusul după doar douăzeci și patru
de ore, care la rândul lor se isprăvesc în câte
șaizeci de minute, care, vai, durează fiecare
doar cât ai număra o dată până la șaizeci.
Porția de timp care ni se dă pare atât de
limitată pentru idealuri atât de mărețe ce se
pot naște în adâncul unui suflet... Suntem
conștienți cu toții de faptul că dimensiunea
aceasta temporală are un început și un sfârșit
pentru fiecare om, fiind limitată și imposibil
de recuperat. Acesta este motivul pentru care
afirmăm cu regret, poate chiar cu un oftat, de

câte ori avem ocazia: „Aș fi făcut mai mult, dar
nu am avut timp.” De parcă este vina nisipului
din clepsidră pentru că nu poate să curgă
decât într-o singură direcție! Este adevărat,
există și o componentă a inevitabilului, însă
eu cred că factorul care decide în ce măsură
ne este suficient timpul care ni s-a dat este,
de fapt, responsabilitatea asupra propriei
persoane. Suntem liberi să decidem asupra
modului în care ne întrebuițăm efemeritatea,
fiecare își orânduiește viața așa cum
consideră. Și, totuși, nu avem timp! Oare de
ce? Nu cred să existe „hoți” de clipe, ci doar un
fel de risipă a celui care se vede în abundență.
În Antichitate, Seneca spunea: „Nu e că avem
puțin timp, ci mai mult ne irosim.” Privită din
acest unghi, libertatea necondiționată care
ni s-a oferit creează contextul unor dileme
și provocări ce pot fi dezlegate doar de o
responsabilitate uriașă plasată pe umerii
omului încă de la Începuturi. Ne pierdem în
atât de multe lucruri care nu ne sunt utile
poate, pentru că, de fapt, nu știm să fim liberi
cu adevărat.

Aici intervine o altă latură a problemei,
care ascunde și un substrat psihologic. Cei
cărora li se întinde în față cel mai larg orizont

temporal, dar care, în mod paradoxal, se pricepe cel mai bine să irosească clipele, suntem noi, tinerii. Trăim într-un ritm alert, depășindu-ne propriile limite sau cel puțin așa avem impresia. În realitate, pierdem nevădit de mult timp într-o stare latentă, de amorteală sufletească și cognitivă în cadrul unor activități care oferă falsa impresie de deconectare de la realitatea percepută ca prea istovitoare. Un exemplu de astfel de „găuri negre” în care se consumă prospețimea este navigarea ore în șir pe rețelele sociale. Imaginea de pe ecran captivează, oferă un prilej de distracție – uite un videoclip interesant, și încă unul – și limbile ceasului tot bat și bat încontinuu, fără ca nimeni să le oprească. Treptat se instaurează un fel de dependență pentru evadarea în astfel de spații ale vidului intelectual, unde mintea și sufletul sunt scutite de orice tip de efort. Și unde mai este libertatea? Nu a pierit de tot, dar poartă jugul comodității de a evita asumarea și dezvoltarea propriei persoane.

Nu ne este ușor să alegem cum să ne petrecem timpul pentru că nu știm cine suntem, nu ne cunoaștem într-o asemenea

măsură, încât să putem distinge care este firul pe care trebuie să-l urmărim pentru a dobândi împlinirea sinelui. Poate că pur și simplu tot ce conștientizăm despre noi înșine este atât de indefinit, încât ne este imposibil să ne stabilim scopurile. În acest caz, am putea începe prin a căuta să ne descoperim puțin câte puțin și să punem astfel bazele unei personalități puternice, pe care faptul că știe ce vrea o face cu adevărat liberă. *Caracterul îi dă omului libertatea interioară*, spune Titu Maiorescu, oferind astfel cheia de descifrare a golului interior care subordonează omul în raport cu capriciul dus până la adicție al absolvirii de responsabilitate.

În încheiere, îmi doresc să demontez falsul principiu cu care ne amăgim: *Nu este suficient timp*. Eu cred că se găsește timp întotdeauna, atunci când există o libertate nealterată și o determinare suficient de puternică în acest sens. Acum am rămas fără paravan și eu, și dumneavoastră, cei care citiți acest articol. Trebuie să ne asumăm adevăratul *caracter* și, dacă nu suntem mulțumiți de rezultat, să tindem spre desăvârșire. Acum, cât încă mai este timp.

desen de Clara Ciuplea, clasa a VI-a

Ideatul care eliberează

Sophia Voican, clasa a X-a

*Mi-oi năluci atunci că am învins toți zmeii,
că sunt biruitorul întregului pământ;
îmi va închide ochii, blând, mâna Dulcineii
și voi muri departe de morile de vânt...*
Don Quijote, Radu Gyr

Ce mă inspiră cel mai mult în jurul meu? O persoană liberă. De ce este atât de admirabil să fii liber? Pentru că libertatea are nevoie de toate însușirile noastre bune, la superlativ: mult curaj, o minte limpede și larg deschisă, idealuri adevărate și disponibilitatea de a ni le asuma întocmai, sinceritate, demnitate – chiar acele calități care modelează o persoană, dându-i oportunitatea de a fi cea mai bună versiune a sa – adică, de fapt, singura sa versiune bună.

Îmi este imposibil să scriu despre „o unică versiune bună”, iar gândul să nu mă ducă cu vreo cinci secole în urmă: un hidalgo din La Mancha pentru care viața nu se rezumă la simpla supraviețuire, ci care are nevoie să trăiască deplin; nu un individ comun, care preferă să se piardă în mulțime, ci, în primul rând, un OM, dornic să se ridice la înălțime. Don Quijote nu se simte îngădit din exterior, pentru că, în primul rând, își dăruie propriile bariere și aceasta mi se pare una dintre lecțiile importante pe care ni le dă – căci are multe să ne învețe despre ce înseamnă libertatea.

Totuși, de ce este Don Quijote un om liber? Ce îl face, de fapt, să fie o persoană cu capul pe umeri, chiar un posibil reper și nu un nebun? Cred că ceea ce îl salvează,

îndepărtându-l de extremele vicioase, este chiar faptul că este profund autentic și uman. El nu este încătușat de propria neștiință și nu este stăpânit de gânduri incoerente, nefirești, ce denaturează gândirea unei persoane – din contră, el își permite să cerceteze, să creadă și, în mod firesc, să fie în totalitate asumat. Dacă Don Quijote ar fi luat în calcul jumătățile de măsură, dacă nu s-ar fi eliberat de orice presiune exterioară ce l-ar fi putut constrânge, pe scurt, dacă nu ne-ar fi frapat într-atât, trezind întrebări în mințile noastre, acțiunile sale ar fi fost mult mai nejustificate și lipsite de sens. Pentru că este sincer, faptul de a fi atât de radical în manifestări îl temperează, întrucât îl face să nu piardă niciodată din vedere scopul în sine; iar, în cazul său, acesta este mereu un scop nobil, un ideal pentru care este gata să meargă până la capăt orice ar fi – un ideal care îl eliberează.

Nu trăim în Spania secolului al XVI-lea, însă putem avea încă idealuri și putem continua să luptăm pentru ele ca pentru ceva prețios, ce contează cu adevărat. Eu am nădejdea că, atâta vreme cât vom păstra viu un vis și flacăra unei speranțe, nu ne vom simți niciodată pierduți, iar Don Quijote va continua să colinde neobosit lumea.

Maria Panait,
clasa a X-a

Lăcaș de stat pe loc

Alergăm în jurul pământului,
în jurul nostru, ne strecurăm
în fiecare cotlon al vieții,
căutând nici noi nu știm ce, și nu ne simțim
liberi. Nu ne simțim liberi în graba noastră,
în aglomerația și în zgomotul vieții pe care
o avem, în deciziile pe care le luăm. Și ne
gândim: „Dacă aș sta pe loc puțin să mă bucur
de viață, aș fi un om liber.”

Lui Iona, stând captiv în burta peștelui,
îi era frică de tăcere. Nouă ne este frică să
stăm pe loc. Ne este frică de libertate. Noi,
care suntem aici, știm că dacă am sta pe loc ar
trebui să începem să ne vedem mai bine, să
ne cunoaștem, să ne întrebăm pe noi înșine:
„Încotro acum?” Și ne este frică de libertatea
acestei întrebări, de orizontul larg care ne
lasă să o luăm pe oriunde. Deci, preferăm să
alergăm, în loc să ne oprim la această răscruce
și să ne întrebăm.

Iona vrea să construiască o bancă. Eu
vreau să găsesc o bancă, pentru că sunt un om

grăbit, așa cum am spus, și nu găsesc tihna
construirii unui monument, unui lăcaș, așa
cum o face el.

*Și să zică așa, gândindu-se la mine: „N-a
făcut nimic bun în viața lui decât această bancă
de lemn, punându-i de jur împrejur marea.”
M-am gândit bine, lucrul ăsta l-aș face cu dragă
inimă. Ar fi ca un lăcaș de stat cu capul în mâini
în mijlocul sufletului.*

Oare știm ce este libertatea? Simțim că
nu suntem liberi, dar nu putem să prindem
libertatea într-o definiție. O dibuim cu
degetele prin întuneric, cum fac și eu acum, și
dăm de propriul nostru trup, care și el ne stă
în cale, ne constrânge și parcă nici el nu e al
nostru. Nu ai cum să te îndrepti spre libertate
dacă nu știi, totuși, câte ceva sau mai mult
despre lume, despre viață, ce ai voie, ce nu
ai voie, ce e bine, ce e rău. Stau față în față cu
lumea și mă întreb: „Știu ceva?”

Caut o bancă. De dragul
experimentului, mă așez pe o bancă, să văd

dacă pot să stau pe loc, dacă am măcar o
rezervă de libertate în mine, care să mă lase
să mă opresc, să îmi iau capul în mâini și să
mă uit la mine. Încerc să stau cât mai mult. Nu
sunt obișnuită să stau pe loc. Nu știu ce să fac
cu mine când mâinile mele nu lucrează, când
nu am ceva de făcut. Nu am destulă libertate
cât să nu depind de lumea pe care mi-am
construit-o. Urmăresc soarele, ca să nu mă mai
gândesc la altele. Încerc să mă uit la el când
e sus pe cer, chiar dacă lumina lui mă doare.
Rezist până ce începe să se rostogolească după
clădiri. Deși nu îmi place cum mă intimidează,
când soarele nu mă mai ține în lumina lui,
îmi pare rău. Stau pe banca mea, unde acum
e umbră, și mă uit cu jind pe cealaltă parte, la
altă bancă, simetric așezată cu a mea, pe care
se preling câteva dungi de lumină portocalie,
caldă. Aș vrea să mă mut acolo. Dar am vrut să
stau pe loc, și de dragul experimentului rămân
pe loc, pentru că nu vreau ca libertatea mea să
depindă de un loc sau altul.

Stând pe loc, parcă am
devenit una cu banca. Pare că
stau aici de ani. Lumea
fuge în jurul
meu. Abia
acum,
stând

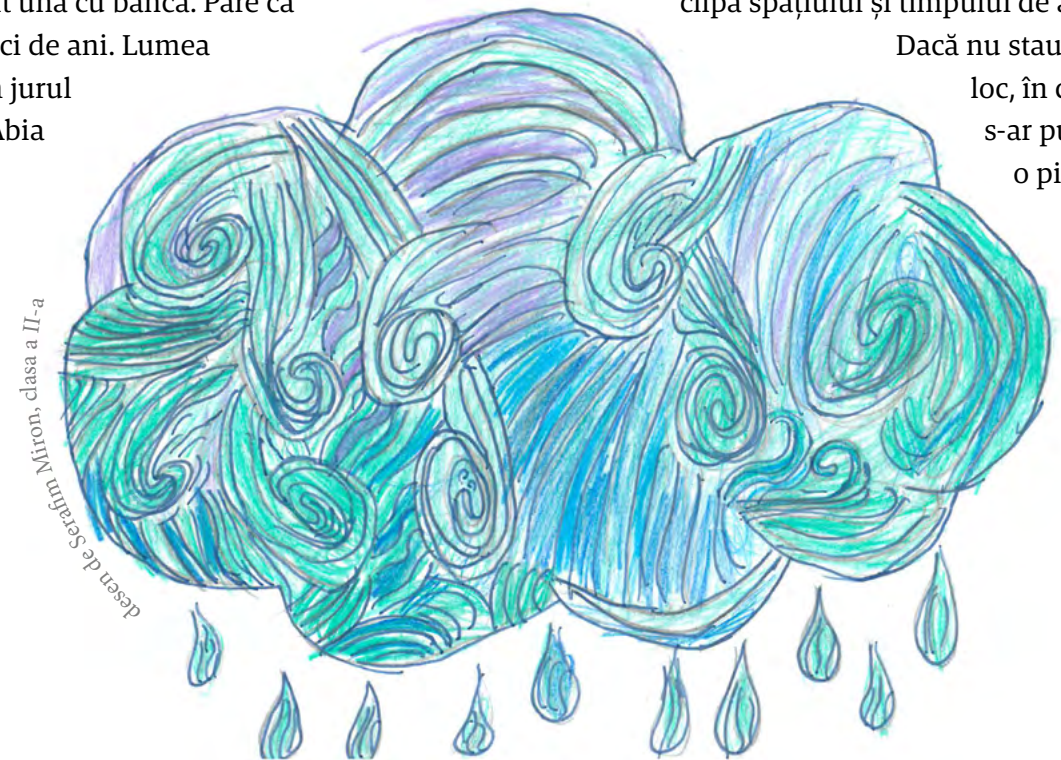
pe loc, îmi dau seama cât de mult alerg. Îmi
dau seama cât de mult aleargă lumea. Stau pe
loc și o privesc și mă mir că există fără să fac
ceva anume, fără ca mâinile mele să ofere un
produs, fără să mă mișc între diverse puncte
de pe harta minții mele. Mă mir că sunt pur și
simplu, doar stând pe o bancă.

Rămân și când soarele se ascunde
de tot. Plecarea lui mă lasă fără un punct de
sprijin. Încep să mă gândesc la timp. Mintea
mea caută permanent puncte de care să se
agațe, ca să nu fie obligată să rămână la locul
ei, în acest timp, în această rază de soare, aici,
pe bancă. Mintea mea fuge, spre minutul
următor, spre secunde care au rămas, spre
drumul spre casă. Trebuie să fugă mereu ceva
în mine ca să mă simt om? Sunt oare un om
liber doar alegând următorul loc spre care să
alerg? De ce nu pot să îmi găsesc libertatea
doar existând aici, acum?

Oare cum simte timpul un suflet liber?

Nu știu ce e libertatea, dar tot stând și
uitându-mă după ea, văd că ea există în
clipa spațiului și timpului de acum.

Dacă nu stau pe
loc, în clipă,
s-ar putea să
o pierd!

Fac ce vreau. Vorbesc.

—Să vedem dacă pot să și tac. Să-mi țin gura. (Încearcă.)

—Nu, mi-e frică. (Înlemnește în mijlocul scenei; pauză)

Marin Sorescu, Iona

Elibe- rare

Mi-am dat seama că fără revelație, fără asistență divină, nu pot ști nici cine sunt, nici ce este lumea, nici dacă are vreun sens sau nu, nici dacă eu am vreun sens sau nu. Nu pot ști de unul singur. Afirmția făcută de Petre Țuțea este grăitoare pentru orice definește viața noastră. Un mare cărturar care vorbește despre limitele sale, despre măsura vieții sale ne smerește și pe noi, cei care îl privim ca pe un model și suntem încă foarte departe de acest ideal de înțelepciune. În acest fel cred că trebuie înțeleasă ideea de libertate.

Este foarte greu să discerni în zilele noastre ce înseamnă libertatea. La tot pasul ne lovim de libertăți ca eliberări. Și, într-un fel, libertatea chiar asta este: o eliberare. Dar o eliberare din ce? Atunci când un om se află într-o închisoare, ieșirea de acolo este fericirea lui maximă, sentimentul că poate face orice, că nu mai este restricționat de nimic, în afară de lege. Deci libertatea poate fi și respectarea unei legi, după cum poate reprezenta chiar discernământul, adică să știi să alegi binele de rău, să știi să asculți de oamenii care te pot îndrepta, să poți face alegeri bune.

Petre Țuțea a fost închis, dar el ne arată, în scrierile sale, că există și închisori ale sufletului, nu numai ale trupului și că legea care trebuie să organizeze viețile noastre este cea dată de dragostea față de aproapele nostru, adică legea divină. Citind despre viața filosofului, m-am simțit complet fascinat. De la discursurile pe care le ținea în închisoarea de la Aiud până în ultimii săi ani de viață, deși închis, omul acesta nu și-a pierdut niciodată libertatea sufletească. Am început și eu să îmi doresc să fiu ca el: liber. Voiam acest lucru, deși eu nu eram închis nicăieri, dar sentimentul de bucurie ce reiese din scrierile sale, sentimentul că ești ca un învingător, că nimic nu te poate dărâma și nu îți poate sta în cale mi se părea o țintă importantă, un vis spre care tindeam. Am început să mă gândesc la mici decizii pe care le-am luat, chiar fiind copil, dar care s-au dovedit importante pentru dezvoltarea mea. Un exemplu este alegerea liceului. Aceasta înseamnă să îți dorești să fii într-un anumit loc și nu în altul, să evoluezi cu sprijinul unor profesori, să poți să te comporți într-un anumit fel. Toate acestea sunt alegeri care te ajută să devii într-un fel anume. Sunt

însă și alte alegeri. De pildă, într-o situație tensionată între prieteni, există alegerea de a fi de partea celui rănit sau de a fi blând sau generos, de a dăruia cuiva un lucru de care are nevoie; și acestea sunt tot decizii prin care se exprimă libertatea omului. Prin decizia de a fi blând cu ceilalți, de a fi generos ne putem arăta voința și dreptul de a fi liberi.

Privind în amintirile mele, am început să înțeleg că libertatea pornește uneori de la gesturile mărunte. O amintire am simțit eu că este cheia porții care duce spre spre locul fără pereți, fără tavan, în care omul este lăsat să zburde după voința proprie sufletului. Surprins și fericit, am încercat să mă agăț de firul care îmi fusese întins din ghemul amintirilor. Mi-am amintit de băiatul pe care îl întâlnisem într-o plimbare prin parc. Părea puțin mai mare decât mine, dar se comporta ca un copil mic. Câțiva băieți râdeau de el și îi vorbeau urât. Am simțit că el era diferit, nu avea nicio reacție urâtă, părea că nu înțelege ce i se întâmplă. Inițial, mi s-a făcut milă și m-am gândit că nu e treaba mea și că cine știe ce mi s-ar întâmpla dacă mă amestecam. Dar, pe urmă, m-am gândit că nu e corect, că nu e bine să râzi de altul care e diferit de tine, care poate avea o problemă sau pe care pur și simplu nu îl plăci. Le-am spus

Ștefan Chituc,
clasa a IX-a

să îl lase în pace. Lucrurile s-au oprit acolo și oricum părinții nu erau departe. La început mi s-a părut că a fost o prostie din partea mea, dar mă simțeam mai liber ca niciodată. Făcusem un lucru care a ajutat pe cineva, chiar dacă probabil am părut jalnic. Mi-a rămas sentimentul că a lua partea cuiva nedreptățit ține de o alegere: să alegi să nu întoci spatele, să nu te prefaci că e totul în regulă când de fapt nu e. Iar ceea ce facem vorbește despre cine suntem cu adevărat.

Curajul este foarte important pentru un om liber. Curajul de a fi tu însuși, de a te elibera din închisoarea prejudecăților, de a trece prin diverse încercări sau provocări cu blândețe, cu empatie. Dacă reușești asta, atunci sufletul este cu adevărat liber, eliberat de mânia, de porniri urâte.

De aceea, cred că a fi liber nu înseamnă să faci orice vrei, ci, deși ai putea să faci orice, să vrei să faci ceea ce este bine și frumos.

Sunt tare fericit că m-am găsit pe mine, cel adevărat, în acest fel, și că acum am o idee mai clară asupra a ce înseamnă să fii liber în adevăratul sens al cuvântului. Se pare că discursurile lui Petre Țuțea mai ajung la sufletele celor care le ascultă, chiar dacă nu mai este viu să le găiască el însuși.

Exerciții de libertate

Din dorința de a înțelege în profunzime o idee care stă la rădăcina verticalității umane și asemănării cu Dumnezeu, dar și pentru a ne cunoaște mai bine, noi înșine și unii pe alții, am desfășurat la clasele liceale un *exercițiu de libertate*. Pornind în această căutare de la citate aparținând unor mari sfinți părinți ai Bisericii, precum Sf. Ioan Casian, Sf. Diadoh al Foticeii, Sf. Ioan Gură de Aur sau Sf. Chiril al Alexandriei, am găsit în memorie oameni ce au considerat această valoare mai presus decât chiar viața, oameni care au înțeles că această permanentă calitate este, în fapt, o încredințare că drumul duce la Cel ce este.

Ni s-a confirmat și de această dată actualitatea scrierilor sfinților părinți, capacitatea acestora de a transcende timpul, de a vedea dincolo de societatea contemporană lor, până în adâncul Adevărului care i-a luminat și i-a călăuzit.

De asemenea, discutând și împărtășind experiențe, am înțeles că libertatea are o bogăție de firide, are înțelesuri și forme adânci, dar totuși accesibile și răsplătitoare – ca o apă vie dintr-o fântână adâncă pentru care uneori pare că nu ai vas suficient de cuprinzător, însă spre care te împinge o sete lăuntrică.

Cornelia Miron, profesor de limba română

Pentru mine libertatea înseamnă cunoaștere, o evadare din lumea înconjurătoare sau retragerea în frumosul pe care ți-l modelezi de-a lungul vieții prin cărțile citite noaptea sub plapumă. Sunt de părere că nimeni nu poate îngrădi această stare, cât timp nu dai voie emoției vremelnice să pună stăpânire pe tine și reușești să păstrezi un caracter neclintit, ce împletește valorile câștigate cu demnitatea proprie.

Așa cum subliniază Sfântul Ioan Gură de Aur, omul poate fi rob al firii, caracterul aprig ori mânia stârnită dintr-un conflict încețoșând gândirea, care, cuprinsă de o fixație absurdă, nu mai vede întregul situației. Orbit de prea multă îndreptățire a propriei persoane, individul uită momentul declanșator ce naște avalanșa de emoții și se lasă mânat în valurile furiei, răpindu-și libertatea.

Teodora Soare, clasa a X-a

Să fii liber înseamnă să nu te simți constrâns de nimic, să poți renunța la tot atunci când Dumnezeu te cheamă, iar cu cât ai mai puțin, cu atât ești mai liber, căci fiecare lucru pe care îl considerăm al nostru ajunge într-o anumită măsură să pună stăpânire pe noi, să devină unul din lucrurile de care ne agățăm prosteste.

Așadar, să fii liber înseamnă să te lași cu totul în grija Lui, să ai încredere în El, să-L urmezi orbește pentru că tu ești sigur, ești convins de iubirea pe care ți-o poartă și te încrezi cu totul în El; să renunți cu totul la voia ta, să trăiești prin El și cu El, fiind sigur că nu te va lăsa singur.

Sofia Cherciu, clasa a IX-a

Un om liber își vedește personalitatea clădită pe principii morale, indiferent de context. El nu se lasă stăpânit de impulsivitatea stărilor interioare de moment. Nu cedează reacției imediate de revoltă împotriva aspectelor care îl intrigă, stârnindu-i mânia. Cu alte cuvinte, acesta este cu adevărat un om puternic, liber de imboldurile cauzate de viforul trăirilor sale sufletești. Poate că are loc o nedreptate, dar și ce dacă? Este mare ispita de răzbunare, dar și mai mare meritul celui ce conștientizează posibilitatea de a alege să nu îi dea curs. Cred că „prizonierul de război”, care își pierde noblețea și se lasă târât de mânie, așa cum îl descrie Sfântul Ioan Gură de Aur, este acela care a pierdut lupta cu sine însuși, eșuând în încercarea de a-și înfrâna amarul strâns în suflet și dând dovadă de slăbiciune, de robie față de patimă.

Păuna Maria-Teodora, clasa a X-a

Pentru mine, libertatea înseamnă curajul de a fi autentic. Trăim într-o lume în care suntem comparați mereu cu alții, judecați și influențați la fiecare pas. Dacă îți petreci viața încercând să fii pe placul tuturor, nu ești liber – ești captiv într-o închisoare invizibilă, construită din așteptările altora. Libertatea adevărată este să ai curajul să spui: „Asta sunt eu!”, să gândești cu mintea ta, să crezi în valorile tale și să nu te lași definit prin părerile celorlalți.

Pentru mine, cea mai grea lecție pe care o învăț acum este libertatea care vine cu un preț: responsabilitatea. Atunci când ești liber, nu poți da vina pe părinți, profesori sau societate. Ești doar tu în alegerile tale. Și poate că aceasta este partea cea mai dificilă: nu faptul că uneori ni se ia libertatea, ci faptul că, atunci când o avem, nu știm mereu ce să facem cu ea.

În final, libertatea nu este doar o ușă deschisă spre orice posibilitate, ci puterea de a alege înțelept. Nu este doar un vis frumos, ci o provocare de a ne înfrunta propriile slăbiciuni. Și poate că adevărata libertate nu înseamnă să ai toate drumurile deschise, ci să știi cu siguranță pe care vrei să pășești. Libertatea nu se măsoară în câte reguli putem încălca, ci în câte frici reușim să depășim!

Bîgu Teodora, clasa a XI-a

Există pericolul de a confunda comoditatea cu independența și autonomia. Problema aceasta iese la iveală atunci când conștientizăm că prea mult confort duce la stagnare și la dependență de diverse mijloace – bani, tehnologie sau chiar stilul de viață lejer – iar această problemă poate fi soluționată doar atunci când realizăm că libertatea nu este o bucurie gratuită, ci întocmai un dar ce se câștigă cu trudă și perseverență, acestea fiind caracteristicile ce îi conferă cu adevărat valoare.

Gulie Ana, clasa a XI-a

Libertatea... un termen complex, la care fiecare dintre noi se raportează în mod diferit, prin prisma propriilor trăiri și experiențe. În ceea ce mă privește, cred că adevărata libertate este greu de dobândit, căci a fi liber înseamnă a nu fi constrâns de nimic exterior, dar și interior. Mulți dintre noi suntem liberi trupește, însă, fără să realizăm, sufletește suntem robiți. Adevărata libertate este abia atunci când reușim să ne stăpânim propriile reacții, când reușim să luăm decizia de a nu da curs mâniei în momentul în care ne este cel mai dificil să o facem. Dacă reușim, atunci putem gusta cu adevărat din dulceața libertății, devenind stăpâni asupra propriei ființe.

Andreea Antohe, clasa a XI-a

„Ti-am oferit libertate...” Cum poți să „oferi” altuia libertatea? Nu e libertatea ceva ce se construiește din sine? Cred că e ceva ce se descoperă în ființa fiecărei persoane la un moment sau altul.

Nu sunt de acord cu definiția din dicționar a libertății care spune că aceasta este împlinirea unei acțiuni din voință proprie sau fără constrângeri; nu este destul de cuprinzătoare. Nici viziunea filosofică a lui Spinoza sau a lui Sartre nu mă împlinește. Ele nu cuprind sentimentul ce se află în libertate. Și nici eu nu o fac.

Nu cu prea mult timp în urmă, copiii de vârsta noastră fugeau în munți, renunțau la familie, acoperiș, educație și viitorul pe care îl aveau în față și se duceau nu să caute libertatea, ci să o apere. Oare ei simțeau ce este libertatea? Apărau o idee sau un sentiment adânc?

Iar acum nouă ne este „oferită” libertatea și tot nu știm ce este!

Maria Panait, clasa a X-a

Din punctul meu de vedere, libertatea nu înseamnă posibilitatea de a alege din câteva opțiuni ale altor persoane, ci un om este liber cu adevărat atunci când își poate crea singur realitatea. Chiar dacă se ajunge la încălcarea libertății celorlalți și atunci se poate vorbi de libertate, deoarece ai avut posibilitatea să alegi în ce mod să acționezi. Firește, pentru fiecare alegere pot exista consecințe. Într-o lume în care nu ar exista legi și constrângeri din partea opiniei publice, tot ar exista principiul acțiunii și reacțiunii. Libertatea este, totuși, limitată de legile fizice, de condiția omului ca zămislire a lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, omul, din cauza naturii sale, nu poate avea libertate absolută, pe care numai Dumnezeu o deține, fiind definit prin Iubire și având statutul de Creator.

Maria Mițnei, clasa a XI-a

Comoditatea reprezintă, în cele mai multe cazuri, o metodă la îndemână cu care sunt tratate anumite situații. De multe ori, însă, nu este cea mai bună alegere.

În momentul în care întâmpină dificultăți, omul încearcă, conștient sau nu, să se întoarcă la starea de confort prezentă anterior. Totuși, această modalitate de a trăi, mereu căutând comoditatea, este dăunătoare pentru o persoană, deoarece aceasta nu își dezvoltă creativitatea, nu o ajută să devină mai bună decât era înainte, ci doar o ține pe loc, în aceeași stare de temporară satisfacere. Altfel spus, confortul devine un soi de obsesie, stăpân pe traiul omului, dacă îi este permis.

Prin urmare, libertatea cuiva depinde de cât de mult a ieșit din zona de confort și adevărul este că nu toți vor sau pot să fie liberi din acest punct de vedere. Unii preferă să fie sclavii plăcerii, pe când alții consideră de cuviință să devină stăpânii propriei vieți, chiar dacă este mai dificil.

Eu cred că, pentru a ne asemana cu Dumnezeu, trebuie să dăm ascultare doar Bisericii și Domnului. În rest, este necesar să ne străduim să fim cât mai generoși și mai blânzi cu ceilalți, cât mai de ajutor și trebuie să nu ne lăsăm influențați de lene, de mândrie, de zgârcenie. Doar în aceste condiții ne putem numi liberi.

Chituc Ștefan-Andrei, clasa a IX-a

Din punctul meu de vedere, libertatea este ceva care vine împreună cu mult mai mult decât simpla aparență a unei vieți lipsite de constrângeri, deoarece, atunci când ai o anumită libertate, ai de asemenea și o mare responsabilitate. Odată ce faci o alegere, îți deschizi și, totodată, îți închizi anumite uși și trebuie să înțelegi că tu ești singurul responsabil pentru alegerea făcută.

Topan Teodora, clasa a IX-a

Libertatea mă duce cu gândul că am o singură viață. Am

voie să greșesc, am voie să fac ce-mi place, dar cu asumare. Cu cât fac mai multe greșeli, cu atât obțin mai multă experiență în viață și devin mai responsabilă. Spre exemplu, atunci când risc să fac ceva, mă simt liberă, întrucât avem o singură viață, ce trebuie trăită la maximum. Fiecare percepe libertatea în felul lui, dar responsabilitatea trebuie îmbinată de fiecare dată când te simți liber să decizi.

Tincu Maria, clasa a IX-a

Există mai multe definiții ale libertății, însă libertatea autentică constă în autocontrol și în puterea de a nu fi dominat de reacțiile negative. Un om este cu adevărat liber atunci când nu se lasă pradă patimii mâniei, ci își păstrează curăția sufletească.

Sfântul Ioan Gură de Aur vorbește despre adevărata libertate interioară, care nu depinde de provocările exterioare, ci de stăpânirea de sine. Omul însă își pierde cumpătul și devine rob al propriilor emoții, chiar dacă, din punct de vedere social, are putere asupra altora. Libertatea nu înseamnă să impui propria opinie sau să reacționezi cu impulsivitate sau egoism, înseamnă să îți stăpânești propria ființă.

Cojocaru Alexandra, clasa a X-a

Virtutea, bunătatea au valoare doar atâta vreme cât ele sunt alese prin voință liberă, iar omul luptă să le câștige. Dacă ele s-ar da de-a gata, în mod magic, fără efortul nostru, atunci noi, oamenii, nu am mai avea niciun merit. Numai libertatea de a alege este cea care dă adevărata valoare faptelor noastre bune.

Dinescu Andrei, clasa a IX-a

Claudia Sive,
profesor de limba franceză

Dis-moi dix mots pour la planète

Așteptată în fiecare an, cu interes și entuziasm de către elevii noștri, lista celor zece cuvinte care ne cheamă să sărbătorim limba franceză ne-a oferit prilejul, de această dată, pe parcursul lui martie, de a ne manifesta dragostea și admirația pentru acest minunat loc din Univers pe care Dumnezeu ni l-a dăruit de la începutul veacurilor să îl locuim, să îl stăpânim și să îl menținem frumos.

Dincolo de orice ideologie referitoare la păstrarea unui mediu înconjurător sănătos și la controlul poluării, probleme extrem de actuale ale politicii mondiale, tema aleasă în acest an, *Dis-moi dix mots pour la planète*, i-a provocat pe elevi la un periplu imaginar

în jurul Terrei, în care să se exprime artistic față de câteva aspecte ale vieții de pe Planeta Albastră, plecând de la cuvintele respective.

Cuvintele selectate gravitează în jurul subiectului referitor la relația omului cu mediul înconjurător, felul în care se raportează omul la floră, faună și la tot ceea ce este viu pe pământ, unul dintre cele zece cuvinte fiind **vivant** (viu), planeta noastră însăși fiind văzută ca un organism plin de viață, animat și având putere de regenerare.

Pe această planetă vie, vedem natura în toată splendoarea ei și observăm principalele biomiuri (**biome**), pornind din adâncul mărilor cu recifurile de corali și ierburile marine, urcând pe litoralul însoțit,

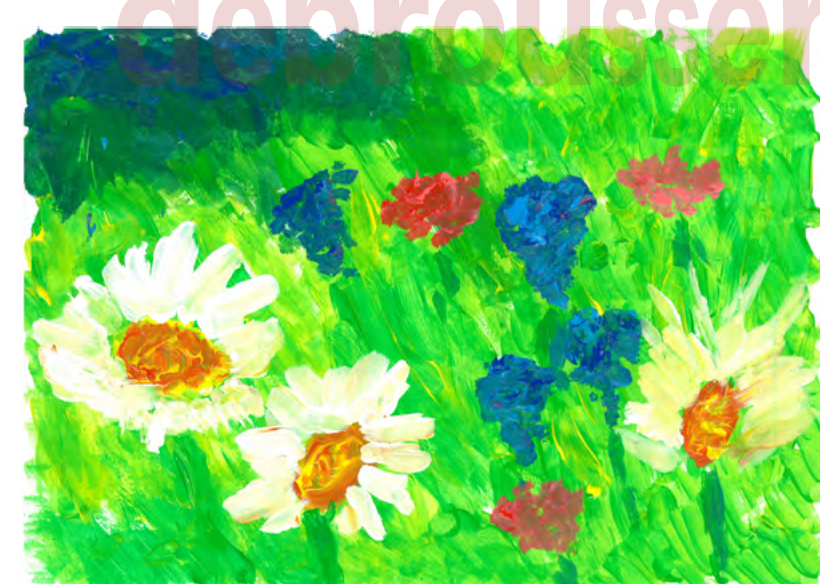
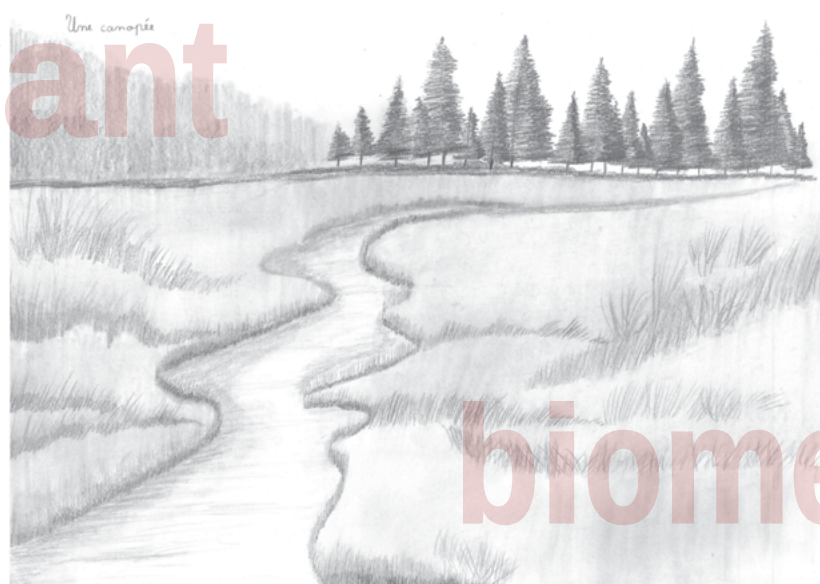

acoperit de palmieri (**palmeraie**), mergând de-a lungul râurilor și al fluviilor, traversând deșertul și pădurile din fiecare zonă climatică, ajungând până la partea superioară a pădurii (**la canopée**), la frunzișul care este în contact direct cu razele solare (**solaire**), a căror lumină îi devine hrană dătătoare de viață, și sfârșind printre miresmele florilor, vizitate de harnicele și neostenitele albine (**butiner**), în căutarea polenului pentru stup.

Călătorind mai departe prin lumea celor zece cuvinte, ne dăm seama că, la orice pas, este vizibilă urma, amprenta (**empreinte**), pe care omul a lăsat-o și o lasă asupra mediului înconjurător, fiind conștient sau mai puțin conștient (**conséconscient**) de consecințele pe care acțiunile sale le au

asupra acestuia pe termen mediu sau lung. Astfel, intervenția omului asupra mediului poate fi una favorabilă, cu efecte pozitive: curățarea de buruieni a unui teren cultivat sau chiar defrișarea unui teren, a unui câmp acoperit de tufișuri, cu scopul de a-l face cultivabil (**débrousser**), și strângerea spicelor de grâu rămase pe câmpuri în urma secerișului (**glaner**).

Tema a fost generoasă și foarte bine primită de către elevi, dovadă fiind faptul că au realizat desene extrem de sugestive și variate, care emană bucurie, vioiciune și prospețime. Ele vor decora holurile Școlii, într-o frumoasă expoziție, pe parcursul primei luni de primăvară.

Libertate în vers alb

Libertatea de exprimare: o fereastră deschisă spre lume și spre sine

Libertatea de exprimare în scriitură este mai mult decât un drept – este o chemare profundă a fiecărei ființe umane de a-și spune povestea, de a-și împărtăși gândurile și de a-și explora lumea interioară. Atunci când scriem, ne dăm voie să ne exprimăm fără frică, fără granițe, fără teama de a fi judecați. Scrisul devine un refugiu, un loc în care suntem liberi să ne definim realitatea, să o punem în cuvinte și să o aducem în fața celorlalți. Literatura, în acest sens, devine nu doar o formă de artă, ci și o formă de libertate – o cale prin care fiecare autor poate să pună în fața lumii viziunea sa unică, gândurile și sentimentele, fără a fi constrâns de norme externe.

Fiecare pagină scrisă are puterea de a deschide o fereastră către o lume întregă, fie ea reală sau imaginară. Atunci când un scriitor creează, nu doar că dă naștere unor cuvinte, ci și unei lumi noi, pline de semnificații, de trăiri și idei care pot transforma nu doar realitatea sa, ci și pe cea a cititorilor. În această libertate de a scrie se află magia de a putea spune „adevărul” în feluri pe care, uneori, alte forme de comunicare nu le permit. Cuvintele devin punți, legături între suflete și minți, oferindu-le celor care le citesc o șansă de a înțelege nu doar experiențele altora, ci și propriile trăiri.

Rolul libertății de exprimare în literatură nu se oprește însă doar la exprimarea propriilor gânduri. Aceasta are și o

funcție socială și culturală, prin care provoacă, inspiră și stimulează schimbarea. Scriitorii au fost mereu martori ai vremurilor lor, iar prin cuvintele lor au avut puterea de a reflecta și chiar de a modela realitatea. Literatura poate să devină o formă de rezistență, un act de curaj în fața tiraniei, o voce care nu se lasă cenzurată, chiar atunci când lumea pare să se închidă în fața exprimării libere.

Așadar, libertatea de exprimare în scris nu doar că ne permite să ne trăim autenticitatea, ci și să devenim mai buni, mai conștienți și mai sensibili față de ceilalți. Ea ne învață să ascultăm, să înțelegem, să acceptăm diferențele, dar și să ne asumăm propriile adevăruri. Scrisul ne oferă un spațiu sacru, unde putem

reflecta asupra lumii în care trăim și asupra modului în care alegem să o vedem. În această libertate se află puterea de a crea, de a transforma și de a influența.

În final, libertatea de exprimare în literatură este un dar ce ne amintește că, în ciuda tuturor limitărilor și provocărilor cu care ne confruntăm, avem mereu posibilitatea de a ne face auzite vocile. Prin cuvintele noastre putem face o lume mai frumoasă, mai înțeleaptă și mai plină de înțelegere. De aceea, fiecare scriitor are datoria de a prețui acest dar și

de a-l folosi cu responsabilitate, știind că prin cuvinte se pot schimba nu doar destine, ci și întregi culturi și societăți.

Simona Minciu,
profesor de limba română

Libertate

Catinca Șoimulescu, clasa a VIII-a

Cu toții-au scris cândva de libertate,
de pasărea ce se înalță în văzduh.
Cu-albastrul cerului se împletește
cu penele
ce mult acestea au tânjit să zboare.

Libertatea-i vântul ce se joacă printre plete
și aerul rece ce ne dezmoștește
dimineța.
E sclipirea stelelor când cerul se înseninează

Libertatea nu-i un drum,
e o poiană.

Libertate

Alexia Ieremie, clasa a VIII-a

Un tot atât de simplu,
dar atât de râvnit,
un tot atât de sincer
ce parcă e sortit
să fie căutat
și-n lung, și-n lat
de toți ce-ar trebui
să-l aibă garantat.

Libertatea este
va fi și va rămâne
cea mai de preț comoară,
căci dacă n-am avea-o
de noi ce s-ar alege,
de-a noastră cultură
și de-a noastră lege!

Iar aste cuvinte
fără ea ce-ar fi?
Cine le-ar vedea
și cine le-ar simți?
Aceasta-i libertatea –
să scrii și să fie citit,
să spui și să fie auzit,
iar ceea ce spui și scrii de tine să fie simțit,
să vină din suflet,
căci a lui libertate
nu va fi pierdută
niciodată!

Dosar

Libertate

Sofia Alexandru, clasa a VIII-a

Sfărâm
orice lanț ce mă vrea sub tăcere,
nu-ncap în tipare,
nu-mi plec fruntea-n fața cuvintelor goale,
pe cele adevărate le strig fără teamă,
le cresc în furtună și le-mprăști prin lume.

Împing
orice zid ce îmi stă în cale,
nu scriu să supun, nu scriu să mă-nchid,
nu dau adevărul pe cuvinte simple,
îl las să mă ardă, să urle,
să cadă din mine ca flacăra-n vânt.

Aprind
tot ce scânteiază sub pleoapa ideii,
nu sting cu tăcerea nimic ce respiră,
nu-mbrac literele în straie străine,
le las să își crească propria haină,
să fugă prin noapte și zi descătușate.

Trăiesc
doar atunci când scriu fără noduri pe limbă,
nu vreau legământ între foaie și teamă,
nu trag linii drepte pe drumuri străine,
mă las purtată doar de gândul ce vine,
mă scriu fără margini, mă scriu liber.

Liber va fi

Ursescu Elisabeta, clasa a VIII-a

Poate
chiar și atunci când
nu voi mai scrie,
încă o să cred că
păsările vor cânta
chiar și atunci când
voi fi alături de tine,
Libertate ce mereu vei exista.

Și poate
tot ce-a fost va rămâne în urmă
și într-o nouă lume voi trăi,
dar o lume de hârtie scrisă agale,
fiindcă aceea singura
liberă poate fi.

Sau poate
un cântec alene de o mamă
șoptit,
încet ascultând cum alături
de îngerii copilul ei
liber va fi.

Dincolo de mine

Anastasia Neagu, clasa a VIII-a

Mi-e bine aici, mi-e totul știut,
Pașii se așază pe drumuri cumiți,
Dar simt cum în mine un dor nemaivăzut,
Mă cheamă spre zări mai fierbinți.
E simplu să stau, să nu risc, să nu pier,
Să nu dau greș, să nu mă rănesc,
Dar ce rost are un cer fără zbor,
Un vis pe care nu-l împlinesc?

Libertatea e-un salt, un curaj profund,
E-un „nu știu ce vine, dar vreau să încerc”,
E tot ce descopăr când nu mai am frică,
Când las orice teamă să cadă din mers.

Așadar, mă desprind de zona de confort,
Și în fața mea se deschid noi lumi,
Căci libertatea înseamnă să trăiești dincolo de
frică,
E alegerea de-a zbura, cu aripi nemărginite.

Tot ce gândesc...

Marta Giulea, clasa a VIII-a

Aș putea eu oare
să stau cu sufletul împăcat
știind
că nici cuvintele nu pot ieși afară,
că nu pot spune,
că nu pot gândi,
că lumea merge-n taină,
dar gândurile-mi pier,
că stau sub bolta unui cer de idei
și nu îl pot privi ori spune ce iubesc.
Cum aș putea zâmbi
când știu
că gândurile-mi sunt neexprimate?
Nu pot.
De aceea stau aici
cu mintea liniștită,
știind că pot grăi,
că pot și să-înțeleg,
și să descopăr
ce lumea are în esență
și pot să spun
tot ce gândesc...

Libertatea, un ideal

Paraschiv Șerbănuță, clasa a VIII-a

Libertatea este un îndemn la biruință,
Ce îl poate transforma pe om într-un erou,
Risipind dușmanii din pământul strămoșesc
Și salvând o bătălie, o țară, un popor.

Orizont de neînțeles

Mihail Moise, clasa a VIII-a

Ce mare e cuprinzătorul orizont,
ce nesfârșit se arată lung și admirabil.
Cuprins de străluciri aieva,
brăzdat și de minuni surâzătoare,
curmat de tot și de nimic, așa apare.

De peste tot aud cântând,
firave glasuri intonând
un tril sonor, dar scurt...

Și iar se-aud
poveștile și poeziile,
și iar întrezăresc
aceleași chipuri scumpe
și încă regăsesc
miresme îmbietoare.

Un singur tril le poate defini
pe toate aceste clipe dulci:
e trilul libertății,
balada orizontului fără de margini.

Ce mare e cuprinzătorul orizont,
ce nesfârșit se arată lung și admirabil!
Podoabe multe am să făuresc,
cuvinte splendide să folosesc,
iar arii mlădioase să rostesc,
atâtea pot să fac
pe coama orizontului neterminat,
atâtea pot să întocmesc
pe șira libertății.

Ce orizont de neînțeles...

Libertate în vers alb

Libertatea

Sergiu Colev, clasa a VIII-a

Libertatea nu poate fi ștearsă
De apele ce curg învolburate.
Nu e petecul de cer acoperit de cenușul nor.
Libertatea e glasul care sparge
Lanțul ce descătușează,
E pământu-ntreg acoperit de cântec,
E foșnetul aripilor întinse.

O, soare, dă-mi lumina
Să văd doar cer și glie,
S-ajung unde-mi doresc!
Aceasta-i libertatea,
Păzește-o, nu o pierde!
Dacă poți...

Suflet ponosit

Irina Scemtovici, clasa a VIII-a

Mă ascund după alți oameni,
privirea mea este în pământ,
glasul îmi tremură, sugrumător,
fiind încuiată în propria conștiință.

Dar nu mai pot să tac,
sufletul îmi strigă nebun,
își cere dreptul de a trăi
pe care nu i l-am oferit niciodată.

De azi voi lustrui, în fiecare zi,
o cheie din vechi amintiri,
pe care o voi folosi
să-mi eliberez sufletul ponosit.

Libertate în cântec de harpă

Anastasia Tihon, clasa a VII-a

Am avut bucuria de a viziona, alături de colegii mei din clasa a VII-a A și de doamna dirigintă Eleonora Iordache, spectacolul *Nabucco*, operă celebră alcătuită din patru acte. Știam deja, de la ora de educație muzicală, că opera este un gen muzical sincretic, care îmbină elemente din mai multe arte, cum ar fi muzica, dramaturgia, coregrafia, artele vizuale, literatura; de altfel, tocmai modul prin care toate acestea se completează face ca opera să impresioneze cu toate detaliile ei – costumele, decorurile, lumina și măreția muzicii.

Evenimentul a fost cu atât mai special, cu cât pentru mine a fost prima dată când am mers să văd un spectacol de operă. *Nabucco* este una dintre cele mai cunoscute creații ale lui Giuseppe Verdi, iar premiera a fost jucată în 1842. Acțiunea debutează cu exilul evreilor în Babilonul regelui Nabucodonosor, personajul central care conduce publicul în lumea istorică a secolelor trecute în care se petrece cucerirea Ierusalimului. El este descris ca un conducător nemilos, puternic, trufaș, care cade într-o stare de nebunie, fiind copleșit de puterea sa.

Momentul în care Corul robilor apare pe scenă declanșează o stare de tensiune ce face ca sala să vibreze la suferința vie și apăsătoare a sclavilor ce-și cântă dorul de țară și nostalgia libertății:

*Cântă harpă a noastră durere,
Plângi în strune a robilor soartă
Sau revarsă în inimi putere
Suferința să știm a-ndura.*

Cântecul lor este unul spectaculos, care îți înmoaie sufletul și care stârnește emoții intense prin cuvintele simple, dar atât de profunde și de încărcate de sens.

Eliberarea poporului evreu nu este însă mijlocită de către oameni, ci ea vine chiar de la Dumnezeu:

*Dragostea ce pe toți ne cuprinde
Și ne duce spre limanul de sus
Unde-am fi tot mereu cu Iisus
Unde-am fi tot mereu cu Iisus
Tot mereu cu Iisus...*

Opera *Nabucco* este un spectacol foarte îndrăgit. Actorii din distribuție au jucat cu asumare și emoție, având talentul de a te transpune în acel univers îndepărtat. La sfârșitul spectacolului, publicul aplauda plin de înflăcărare, dovadă că împletirea aceasta de sunet, lumină și culoare a surprins și a transmis trăirile sufletelor apăsate de robie. Reprezentarea m-a impresionat plăcut și mi-am propus să o revăd, tocmai pentru a reuși să surprind și alte elemente din complexitatea acestui spectacol de operă.

La pas cu Junimea!

Intră cine vrea, rămâne cine poate!

Teodora Soare,
clasa a X-a

Cine au fost junimiștii?

Junimea nu a fost doar o societate literară, ci un adevărat fenomen cultural ce a modelat direcția literaturii române moderne. Înființată în 1863 la Iași de Titu Maiorescu, alături de personalități precum Petre P. Carp, Vasile Pogor, Theodor Rosetti și Iacob Negruzzi, *Junimea* a devenit nucleul din care au răsărit marile nume ale literaturii române: Mihai Eminescu, Ion Creangă, Ion Luca Caragiale și Ioan Slavici. Sub îndrumarea lui Maiorescu, gruparea a impus rigorile criticii literare și a pledat pentru o literatură autentică, bine ancorată în realitatea națională.

Criticismul maiorescian și celebra teorie a „formelor fără fond” au reprezentat piatra de temelie a unei revoluții culturale, în care arta și literatura trebuiau să reflecte autenticitatea, fără a fi simple imitații ale modelelor occidentale. Junimiștii nu doar că au fost promotori ai realismului și ai unei limbi literare curate, dar au impus și un stil de gândire care a influențat generații întregi.

Plimbare prin Bucureștiul actual în tandem cu trecutul

Astăzi, într-un tur organizat cu liceul, am descoperit un București pe care nu-l cunoșteam, unul în care istoria Junimii încă

își face simțită prezența în agitația urbană, oaza de odihnă a unui timp stins în modernul abrupt în care ne aflăm. Prima oprire a fost la Ateneul Român, acest templu al culturii românești, cu o fațadă impunătoare ce prezintă numeroase mozaicuri și o sală de concerte a cărei acustică perfectă a găzduit de-a lungul anilor nenumărate evenimente culturale și literare. Aici, personalități precum Titu Maiorescu și Ion Luca Caragiale și-au susținut ideile, conturând, prin dezbateri intense, viitorul literaturii române. Se spune că Maiorescu însuși ținea prelegeri aici, iar Caragiale, perfecționist din fire, își asculta replicile interpretate pe scenă, analizându-le cu un ochi critic necruțător. Tot aici, pentru prima dată, Caragiale a citit nuvela *Două loturi*, captând atenția publicului prin stilul său inconfundabil, plin de ironie și observații sociale fine.

Mergând mai departe pe străduțele întortocheate ale Bucureștiului, următoarea oprire se face la blocul „Eva”, locul unde a fost casa lui Titu Maiorescu. Aflăm că aici a fost odată o stradă Mercur, unde Mihai Eminescu a citit pentru prima dată *Luceafărul* în fața unui auditoriu. Ne-am imaginat atmosfera acelor timpuri: o încăpere slab luminată, foșnetul hârtiei tremurânde și vocea profundă a poetului rostind versuri ce aveau să devină „stâlp al poeziei românești”, un simbol al geniului literar român. De aici, de la acest cămin al erudiției, poezia *Luceafărul* nu a mai fost doar o simplă operă, ci un testament al unei mari iubiri neîmplinite, al unei filosofii ce transgresa limitele înțelegerii umane, rămânând o lumină călăuzitoare pentru toți cei care aveau să studieze și să descopere în el o lume întreagă.

Am continuat spre Biblioteca Centrală Universitară, o bijuterie arhitecturală în stil neoclasic, unde, sub cupola sa impresionantă, paginile manuscriselor junimiste își păstrează tainele până astăzi. Acest loc, totuși, are o istorie mult mai veche și încărcată de semnificații. Pe acest teren s-a aflat odinioară

casa lui Grigore Peucescu, un adevărat centru de dezbateri politice și culturale, unde se adunau adesea mari personalități ale vremii pentru a contura viitorul României. Poziționarea Bibliotecii în fața Palatului Regal nu este nici ea întâmplătoare, ne spune ghidul nostru, ci simbolizează legătura indisolubilă dintre puterea intelectuală și cea politică de la vremea aceea. Regele Carol I a sprijinit în mod constant cultura și educația, iar ridicarea acestui edificiu într-un loc de o asemenea importanță istorică este o mărturie a viziunii sale despre progresul națiunii. Aici, în sălile liniștite, studenții și profesorii de odinioară dezbăteau idei fundamentale, iar ecourile acestor învățăminte reverberau cu putere în mentalitatea unei întregi națiuni.

Ne-am continuat traseul spre următorul obiectiv al turului, Pasajul Englez de pe Calea Victoriei, un loc enigmatic, cu o arhitectură ce amintește de farmecul Europei de altădată. Înainte de a ajunge acolo, însă, am făcut un mic popas peste drum de hotelul Novotel, unde astăzi se ridică o clădire modernă, dar al cărei portic păstrează amprenta măreției Teatrului Național de odinioară, ce-și avea sediul în acest loc. Aici, marii dramaturgi și poeți ai vremii și-au prezentat operele în fața unui public rafinat, interpretând pe scenă piese emblematice ale literaturii române, opere ale lui Caragiale – viitor director al acestei instituții culturale – ce surprind prin complexitatea tipologiilor umane, care redau năravurile și ipocrizia societății. Pentru a păstra vie memoria acestui loc, fațada teatrului a fost reconstituită, ca o punte între trecut și prezent, o mărturie a faptului că spiritul cultural al Bucureștiului nu poate fi șters, ci doar reînnoit.

Înaintând pas cu pas, am intrat în pasaj, pe sub bolta de sticlă ce lasă să se strecoare mici fâșii de lumină prăfuită printre balcoanele din fier forjat, reflectându-se mai apoi în vitrine uitate. Am aflat de la domnul Damian Anfile că marele Caragiale venea deseori aici, fascinat de atmosfera

cosmopolită și de efervescența intelectuală care anima localurile discrete ale pasajului, dar și atras de micile dispute ce apăreau între trecătorii de zi cu zi. Acum, în locul care odinioară vibra de tumultul conversațiilor și al pașilor grăbiți, pereții tăcuți par să suspine sub greutatea timpului. Spiritul boem al pasajului s-a stins, lăsând în urmă doar o reclamă veche, atârând șovăielnic – „Pălării Nea Nicu” –, ca o mărturie a zilelor când acest loc era un spațiu al întâlnirii și spontaneității.

Turul nostru s-a încheiat pe strada Lipscani, la redacția ziarului *Timpu*, unde au lucrat împreună Mihai Eminescu, I.L. Caragiale și Ioan Slavici. Aici, Eminescu, tânăr redactor, scria zilnic articole usturătoare ce reflectau profunzimea gândirii sale, texte în care surprindea derapajele politice și degradarea societății pentru care s-a luptat până în ultima secundă. Ne-am imaginat zgomotul tiparului, mirosul de cerneală proaspătă și discuțiile aprinse care aveau loc între cei trei titani. Acești scriitori, deși uniți prin pasiunea pentru literatură și prin viziuni comune asupra societății, își desfășurau activitatea într-o epocă în care munca intelectuală nu era întotdeauna apreciată la adevărata ei valoare. În consecință, mulți dintre membrii Junimii se vedeau nevoiți să-și asigure traiul prin angajarea în alte domenii sau activități secundare. Aceste preocupări nu erau doar o necesitate practică, ci și o reflectare a versatilității și a spiritului pragmatic al acestor personalități, care, în ciuda condițiilor precare, au reușit să lase o amprentă profundă asupra culturii române.

Plecând spre casă, am realizat un lucru de-a dreptul fascinant: Junimea nu este doar o parte a trecutului, ci și o moștenire vie, pe care o descoperim la fiecare colț de stradă, în fiecare carte veche sau în fiecare monument care încă poartă eco-ul acelor vremuri de efervescență culturală.

Influențe sociale, canoanele scrierii și libertatea gândirii

Junimea nu a fost doar un bastion al creației literare, ci și un for al reflecției critice, un spațiu în care arta, filosofia și știința au fost filtrate prin prisma unui spirit analitic necruțător. Sub egida lui Maiorescu, libertatea artistică nu însemna absența regulilor, ci, dimpotrivă, supunerea la un set de principii estetice menite să înlăture superficialitatea și să cultive autenticitatea. Scriitorii junimiști s-au bucurat de o libertate în care exigența stilistică și claritatea expresiei prevalau în fața experimentelor haotice sau a imitațiilor sterile.

De-a lungul timpului, această gândire critică a fost propusă de către Mihail Kogălniceanu, promotor al literaturii naționale și al modernizării culturale, promovată apoi de Titu Maiorescu, alături de junimiști, și dusă mai departe de figuri ilustre, precum Eugen Lovinescu, care a pledat pentru sincronismul literar, iar mai târziu Constantin Noica, gânditor profund al spiritului românesc. Ei au preluat esența junimistă și au transformat-o, adaptând-o la noile realități intelectuale și culturale, menținând în centrul preocupărilor lor aceeași aspirație către autenticitate și valoare estetică.

Astfel, Junimea a fost nu doar un curent literar, ci și o matrice de gândire, o punte între trecut și viitor, între tradiție și modernitate. Libertatea lor nu a fost una a excesului, ci a clarității, a unei rigori care a format nu doar mari scriitori, ci și conștiințe culturale profunde.

O zi de iarnă în București

Libertatea omului se măsoară în cât de mult acesta iubește, iar dragostea de aproapele, lupta și încercările sunt parte din rostul nostru de a fi. Am propus elevilor LTSTI o întrecere în a măsura rostul oamenilor mari din trecutul nostru mai îndepărtat sau mai apropiat. L-am găsit în lucrurile și locurile pe care le-au lăsat în urmă. Câtă dragoste au pus la temelie unei fântâni, astfel încât, la sfârșitul căii lor, să fie uitată setea? Cu câtă ardoare și-au căutat un model, astfel încât, la sfârșitul căii lor, să rămână drept moștenire noblețea? Cât de liberi trebuie să fi fost, să decidă asupra începuturilor și sfârșitului căii lor, astfel încât Adevărul să nu piară? Iată numai câteva provocări, într-o aventură la pas cu boierii, pe Calea Victoriei. Eleonora Iordache, profesor de istorie

Luați-vă deci anteriorul, giubeaua și Ișlicul și... la bulivar, birjar!

Trotuarele erau învelite cu o plapumă proaspătă de zăpadă ce făcea ca orașul să arate curat. Am pornit de la statuia lui Mihai Viteazul, ce veghează de mai bine de un secol clădirea Universității. Am fost împărțiți în patru familii boierești, fiecare având confirmarea într-un pașaport de călătorie în timp, un carnetel în care erau ascunse comorile arhitecturii vechi urbane. Trebuia să le descoperim astfel încât să ne îmbogățim, la propriu, cu o lecție vie de istorie, iar la figurat cu diamante adunate în vistieria familială a Brâncovenilor, Poenarilor, Văcăreștilor sau Cantacuzinilor.

Aventura începe cu Biserica Rusă, unul din cele două obiective pe care le-am vizitat și în interior. Am aflat că

acest lăcaș a fost zidit pentru comunitatea rusă din București și pentru a îmbunătăți relațiile diplomatice dintre Regatul României și Imperiul Rus, la începutul secolului XX.

Al doilea obiectiv în incinta căruia am pătruns ne-a surprins prin frumusețea edificiului care ne-a arătat cât de dezvoltată era România în trecut... Muzeul Băncii Naționale a României, o clădire impunătoare ce are coloane grecești și lei la poartă, formată din două foste palate proiectate de către experți francezi. Acustica defectuoasă a clădirii, special proiectată astfel pentru a se păstra discreția negustorilor, robustețea coloanelor care ascundeau primele obiecte cu care se făceau schimburi comerciale, înainte să apară banii, dar și greutatea unui lingou de aur curat, pe care

am putut să îl ridicăm fiecare dintre noi, cu o mână, ne-au făcut să ne simțim boierește! În capătul sălii principale, o ușă grea ascundea fostul mare seif. Am intrat în seif și am descoperit o vitrină plină cu aur. Una dintre cele mai mici bucați a fost poreclită de către angajații băncii „ciocolățica”. Arată exact ca o tabletă de ciocolată, singura deosebire fiind legată de faptul că scliște ca o ladă de zestre boierească! Am mai văzut bijuterii vechi sau bani cu formă nemaîntâlnită. Banca Națională a României ascunde multe comori fascinante, care ne-au plăcut foarte mult!

Am părăsit muzeul și am început să ne plimbăm pe Calea Victoriei. Era rândul nostru să adunăm comori! Bătrânul drum, ce continua în toate direcțiile fără capăt, a fost construit de Constantin Brâncoveanu acum mai bine de trei secole. După vizita la bancă, între clădirile vechi și somptuoase de pe bătrânul bulevard, mă simțeam deja ca un boier ce dorea să ajungă la moșia lui.

Prima oprire: un duel la Fântâna „George Emanuel Lahovary”.

Săbiile încordate au lăsat în urma domnului Lahovary această fântână și o poveste despre cavaleri într-o perioadă de la începutul domniei lui Carol I. Deși duelurile erau de acum interzise, câștigătorul este grațiat pentru că proaspătul domn descindea dintr-o lume în care onoarea și curajul nu trebuiau pedepsite. Ne-am duelat și noi, iar câștigătorii și-au sporit averea.

Următoarea oprire a fost în sufrageria fiilor Brâncoveanu ce se afla în Piața Națiunile Unite. Ne-am

imaginat-o cu ochii minții, pornind de la un text vechi. Am reconstituit o expoziție de vechi case boierești într-o ședință scurtă de desen.

Cum orice povestire trebuie să aibă astăzi și publicitate, în locul unde se afla strămutată Academia Domnească am vorbit despre studenți și profesori din trecut. Ne-am întâlnit cu amintirea domnului Petrache Poenaru și am făcut o reclamă nouă pentru o invenție veche: stiloul Poenaru – „condeiul portăreț fără sfârșit”. Pungile boierilor specialiști în media s-au îmbogățit, ceilalți s-au mulțumit cu economiile, câteva domnițe s-au căpățuit și au trebuit să plece de acasă cu tot cu zestre, astfel încât, în noua stare de lucruri, boierii își numărara averea și plecară mai departe către o aventură cu ișlic. Dacă nu știți ce este acela, îl veți descoperi în poza de grup, pe Strada Ișlicarilor. Aerul franțuzit răzbate de pe toate chipurile, pentru că astăzi locul se numește Strada Franceză. O singură excepție, boierul cu capul împodobit, ne duce cu gândul la vechile acoperitori de cap, mai strâmte sau mai largi, în funcție de statutul familiei. Al nostru e... mai mic, dar învață bine!

Probabil că vremurile vechi erau și ele presărate cu ispite. Incendiul Bucureștilor de la 1847 a produs zarvă mare. Ispita noastră a fost întâlnirea cu o galerie de fotbal. Ce de zgomot și cât de greu ne mai puteam mișca! Norocul nostru se ivește de peste drum de Biserica Doamnei Maria, soția domnitorului Șerban Cantacuzino. Acolo se găsește și astăzi un loc cu mare căutare de către cei ce apreciază savoarea unor mese delicioase, într-o atmosferă tihnită, unde se discută

literatură. Nenea Iancu, preocupat de bunătățile de pe masă, a savurat cu multă larmă prăjitura cu moț de zmeură care a făcut deliciul tuturor. Toți boierii au fost de acord că era mai gustoasă decât crenvurștii cu hrean de la conu' Mihalcea, mai puțin domnul Caragiale. Am înțeles

împreună că gluma e glumă doar uneori și că în alte rânduri rostul ei este să mai și îndrepte defectele unui popor pe care atât Caragiale, cât mai ales Eminescu îl iubeau cu prețul zilelor și al nopților dedicate păstrării în cartea noastră de identitate a unei limbi înnobilate boierește, prin scrierile lor. Ștefan și Clara au fost grozavi!

Teaurul ascuns în inima Bucureștiului s-a transferat în inimile noastre. După o masă îndestulătoare, pornim pe Bulevardul Regina Elisabeta până la Piața Universității, de unde ne continuăm drumul cu autobuzul și tramvaiul. În așteptarea acestora, se încinge o bătălie mare cu bulgări, în care cele două tabere inamice lansează timp de peste zece minute în șir bulgări de zăpadă, până ce lupta este întreruptă de sosirea mult așteptatului mijloc de transport, datorită căruia este încheiat un armistițiu temporar între cele două armate.

Lăsând câmpul de bătălie în urmă, ne continuăm drumul cu tramvaiul, până ce ajungem la ultima destinație a călătoriei noastre, la Casa Eliad, a cărei frumusețe arhitecturală am remarcat-o cu toții de departe. Istoviți de drum, dar nerăbdători să vedem ce comori și povești ne va dezvălui acest cămin al unor boieri

chestiuni serioase de politică sau se citesc poezii și texte literare.

Am luat masa la Capșa. Ce aer, ce noblețe! Am fost primiți cu multă căldură și conduși într-un salon somptuos. În mijlocul acestuia, domnea o masă fastuoasă deasupra căreia stătea aninat un candelabru imens. Plafonul era decorat cu multă finețe, girandola fiind împresurată de modele și flori din stuc aurit.

Acest local era foarte apreciat de cunoscătorii de grație și era des frecventat de mari scriitori și artiști ce considerau că pentru a ajunge la rangul lor „trebuia să obții botezul Capșei, care, fără nicio firmă literară, era totuși redacția redacțiilor, nodul gordian al trecerii spre nemurire”. Liniștea a fost curmată de un cântec de vioară. În cadrul ușii și-au făcut loc, pe rând, istorii din trecut. Colegii noștri, frații Miron, l-au întruchipat pe Porumbescu. Fiecare sunet izvorât din mișcările iscusite ale arcușului curgea suav pătrunzându-ne în suflet și cufundând sala într-o atmosferă serioasă și sensibilă. Au reușit să fie de-a dreptul mari, deși, în clasele a II-a și a IV-a, statura nu îi ajuta! Am fost vizitați apoi de Eminescu și Caragiale. Cei doi s-au cunoscut în 1868, Eminescu fiind copist în trupa lui Costache Caragiale. Aceștia se întâlneau deseori la Capșa, unde purtau discuții despre

aparținând unor vremuri pentru noi așa îndepărtate, ne ocupăm fiecare câte un loc, în odaia roz și spațioasă, cu draperii lungi de mătase și candelabre aurii. Doamna profesoară Iordache ne urează un bun-venit însuflețit, apoi ne-o prezintă pe doamna profesoară Vatamanu, alături de care urmând să ne desfășurăm atelierul. Pe rând, fiecare se gândește la o floare, pe care apoi să o reprezinte prin mimă și limbaj corporal, fără cuvinte, iar, în funcție de câți copii ghicesc floarea aleasă, atâtea puncte urmează să primească echipa sa. Toți își aleg o floare ce-i reprezintă, în măsură mai mare sau mai mică, și își dau drumul imaginației, reprezentând în cele mai expresive moduri, de la alge și fire de iarbă până la cactuși și plante carnivore. Apoi fiecare familie boierească trage la sorți un proverb românesc. Familia Cantacuzinilor formează un car mare, ce e apoi dărâmat de o buturugă mică, în timp ce familia Văcărescu pune la fiert o oală, din care se sparge un ciob ce începe să rădă răutăcios de oloiul care a fost găzduit. Brâncovenii care se trezesc de dimineață ajung departe, iar studenții profesorului Petrache Poenaru cad singuri în groapa pe care o sapă altuia. După ce toți actorii coboară de pe mica scenă ce ne-a găzduit reprezentațiile, cavalerii se transformă

în prinți și Feți-Frumoși, iar domnișoarele în prințese și Ilene Cosânzene. Am călătorit lăsându-ne învăluți de lumea basmelor, pe rând, în cele patru povești românești: *Sarea-n bucate*, *Fata babei și fata moșneagului*, *Ursul păcălit de vulpe* și, în sfârșit, *Prâslea cel voinic și merele de aur*, unde Feți-Frumoși răpun zmeul cel mârșav și Ilenele Cosânzene le aduc tatălui lor lada cea mai modestă, dar care le dăruiește doar bogății și bucurii... Iar ursul rămâne fără coadă! Nu ne-am dat seama când a trecut timpul și doamna profesoară ne dă trista veste că povestea noastră se apropie de sfârșit. Cele patru vestite familii boierești își numără averea, apoi se anunță locurile câștigătoare. Comoara este împărțită în spirit de echipă, căci, până la urmă, cu toții suntem o singură familie, iar noi ne-am asigurat că fiecare boier își primește răsplata pentru rolul pe care l-a jucat în această călătorie. Cu traista plină de bomboane și povești, ne luăm rămas-bun unii de la alții și pornim fiecare cu trăsura spre casă, cu amintirile zburând în urma noastră și cu zâmbetul pe buze.

Au consemnat Ilinca Topan, clasa a V-a,
Clara Ciuplea, clasa a VI-a, Ana Nicolae și
Nicolae Moise, clasa a VII-a

Maria Bălan,
profesor de arte

Galeria de artă LTSTI Studiind Copacul Vieții

Încheierea acestui modul școlar ne-a găsit nu doar cu temele realizate, ci și cu mâinile și sufletele implicate în activități creative, inspirate din arta tradițională românească. Pe parcursul orelor, am transformat materia într-un spațiu de explorare artistică, lucrând cu migală la confecționarea unor **flori din lână împâslită** pentru Târgul de Florii, a unor **semne de carte pictate cu flori** și a unor **cruci de lemn împodobite cu motive florale și Pomul Vieții**. Inspirația noastră a venit din bogata artă decorativă românească, regăsită în țesături, sculpturi și obiecte de cult, pe care le-am reinterpretat cu sensibilitate și creativitate.

Deși poate părea paradoxal, creativitatea nu înseamnă întotdeauna libertate totală, ci uneori se naște tocmai în interiorul unor cadre bine definite. Tradiția oferă un repertoriu vast de simboluri și tehnici, un punct de plecare solid pentru explorarea artistică. Modelele moștenite, fie ele motive florale, simboluri sacre sau tehnici

meșteșugărești, nu limitează expresia, ci devin un sprijin, o resursă pentru reinterpretare. Prin lucrările noastre, am căutat să găsim echilibrul între respectarea canoanelor și adăugarea unei note personale, păstrând esența unor simboluri consacrate, dar dându-le o viață nouă prin culoare, textură și detalii.

Una dintre tehnicile care ne-a umplut timpul a fost **împâslirea lânii cu acul**, o metodă meticuloasă de modelare a fibrelor textile. Spre deosebire de împâslirea umedă, această tehnică nu implică apă sau săpun, ci doar un ac special, prevăzut cu zimți, care prinde și compactează firele de lână prin înțepături repetate. Procesul este asemănător sculpturii, pentru că fiecare floare prinde formă treptat, strat cu strat, până ce detaliile fine devin vizibile. Ritmul constant al lucrului poate să fie relaxant și să aducă bucurii și rezultate finale mai spectaculoase decât ar părea inițial, iar fiecare atingere a acului asupra lânii transformă materialul într-o mică operă de artă și o amintire a unui nou lucru experimentat. Această îndeletnicire atentă

și răbdătoare se apropie, în viziunea mea de artist, de conceptul de rucodelie – lucrarea mâinilor, văzută nu doar ca meșteșug, ci și ca o formă de rugăciune și liniștire interioară. Tradiția monahală consideră rucodelia o modalitate de a împleni lucrul cu rugăciunea, fiecare gest devenind o mărturie a răbdării și a harului transmis prin creație. În acest sens, împâslirea lânii, pictarea semnelor de carte sau sculptarea simbolurilor tradiționale nu sunt doar exerciții de dexteritate, ci și momente de reculegere și de apropiere de frumusețea creației.

Un alt element central al lucrărilor noastre a fost Pomul Vieții, un simbol cu o profundă încărcătură spirituală în cultura românească. Îl regăsim în sculpturile pe lemn, în broderii, covoare și picturi religioase, ca o expresie a legăturii dintre cer și pământ, a continuității generațiilor și a echilibrului dintre viață și moarte. Decorarea crucilor de lemn cu acest motiv a fost mai mult decât un exercițiu artistic – a fost o călătorie în semnificațiile unei tradiții vii, în care fiecare detaliu spune o poveste. Deși am pornit de la un model bine definit, fiecare dintre noi a găsit modalități de a-l personaliza, demonstrând astfel că tradiția nu este un set de reguli rigide, ci o sursă inepuizabilă de inspirație.

Munca noastră nu s-a oprit doar la obiectele decorative și la simbolistica meșteșugului. Toate aceste creații, alături de o serie de picturi realizate cu aceeași pasiune și atenție la detalii, vor putea fi admirate în paginile dedicate galeriei de artă. Lucrările expuse sunt doar câteva din multele elaborate

și sunt rodul talentului și al hărniciei copiilor, surprinzând motive florale, peisaje, păsări surprinse în pete, linii și bucurie prinsă pe hârtie. Fiecare lucrare poartă amprenta celui care a creat-o, mărturisind bucuria descoperirii și a redării vizuale a frumuseții lumii înconjurătoare.

Prin fiecare floare pictată, fiecare fir de lână modelat și fiecare simbol sculptat, am redescoperit frumusețea și profunzimea artei populare, care redă o lume prin valoarea lucrului făcut cu mâinile, ritmul liniștit al meșteșugului și legătura cu trecutul. În cele din urmă, ceea ce am învățat din acest proces este că arta nu înseamnă doar inovație, ci și dialog, iar creativitatea nu se naște doar din ruptură, ci și dintr-o conversație continuă cu tradiția. Mai mult decât atât, am descoperit că orice lucrare făcută cu migală, atenție și respect devine un act de rucodelie, o formă de disciplină interioară prin care ne apropiem, fie și pentru câteva momente, de armonia și frumusețea lumii.

Expoziția de pânze, reprezentând variante adaptate ale Copacului Vieții din covoarele oltenești, este rodul unei grozave împreună-lucrări. Fiecare clasă a avut la dispoziție o pânză pe care a personalizat-o în stil propriu, inspirându-se din modelele tradiționale de țesături. Rezultatul final este meritul întregii clase, fiecare membru contribuind după posibilități și timp la această lucrare comună. Această formă de expresie artistică este cunoscută sub numele de artă colaborativă, iar utilizarea tehnicii mixte a adăugat fiecărei pânze un plus de originalitate și personalitate.

Echipa proiectului

Fondator: Preot prof. dr. Vasile Gavrilă

Redactor-șef: Mariana Lina

Redactor Arte și Cultură: prof. Cornelia Miron

Colaboratori: prof. Claudia Sive, prof. Eleonora Iordache, prof. Mihai-Vladimir Topan, prof. Ana Chira, prof. Cristinela Cârtoag, prof. Simona Minciu, prof. Ana Chira, prof. Lucia Crăciun, prof. Maria Bălan, prof. Teodor-Mihail Gavrilă, prof. Andreea Gheorma, prof. Maria Neagu

Secretar de redacție: Raluca Ungureanu

Colaboratori externi:

Ninel Ganea, prof. Viorica Vatamanu

Colaboratori elevi: Teodora Păuna, Maria Panait, Sophia Voican, Teodora Soare, Ștefan Andrei Chituc, Catinca Șoimulescu, Anastasia Tihon, Clara Ciuplea, Ana Nicolae, Nicoale Moise, Ilinca Topan

Art Director: Andrei Tache

Corector: Valentina Spătaru

Coperta I: desen de Ana Gulie

Copertă IV: elevi ai Liceului Teoretic *Sfinții Trei Ierarhi*

-

Hârtie: DCM 200g, DCM 130g | Tiraj: 500 de exemplare

Tipărit: MasterPrint Super Offset

Cod ISSN 2734 - 7532 ISSN-L 2734 – 7532